



ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ, ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ



ՀԱՏՈՐ 39.

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ, ՕԳՈՍՏՈՍ 7, 1886

ԹԻԻ 32.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

	Երևո
Տեսնել Անտեսանելին	249
Աղել Բնաւորութիւն	249
Աղթից Պատանիան Պայմանու կը Տրուի	249
Բողոքականութիւն Ուսու Զօրաց Մէջ	230
Հիւանդանոց Զանց Առնուած Որոշմանց	231
Պատգլի, և Հանրապետականք	231
Բարոյ Սարբի, Վեհեացի	231
Շուկայաց Երկաթից Լեռնիք	232
Այցելութիւն մը Բարոններու Անկեանոցին	232
ի Պէրկէն	232
Ինչպէս Պարտ է Օգնել Աղքատաց	233
Փշրանք	233
Նամակներ	233
Հանգէս Քաղաքական	233
Արժէք Դրամոց	236

ԱԻԵՏԱԲԵՐ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ. Կը հրատարակուի ամէն Շաբաթ օր:

Տարեկան գինն է՝ ի Թուրքիա՝ 2 Մեծի-տիկ, վեց ամսեայն՝ 1 Մեծիտիկ, կանխիկ, եւ հաւոց 40 փարա: Օտար երկրաց հաւար տարին 45 դանեկան, կանխիկ: Թղթատարի ծախքը խմբագրութեան վրայ է:

Խմբագրութեան եւ բաժանորդագրութեան պատկանեալ նամակներ պարտ է ուղղել ստ. Մր. Հ. Ս. Պարսեմ, Ամերիկաց խան, Կ. Պոլիս:

Ամերիկայի Միտիոնարաց Ընկերութեան Կողմանէ,

Հ. Ք. ԿՐԻՆ, ԽՄԲԱԳԻՐ

Հ. Ս. ՊԱՐՏԵՄ, ՓՈՍՏ-ԽՄԲԱԳԻՐ

ՏԵՍՆԵԼ ԱՆՏԵՍԱՆԵԼԻՆ

Առ երբայեղիս թղթոյն մէջ կ'ըսուի Մովսիսի համար թէ՝ «Համբերեց, որպէս թէ կը տեսնէր Անտեսանելին»։ Այս խօսքը կը նշանակէ թէ Մովսէս քաջ վերահասու եղաւ Աստուծոյ դաշտութեան, ստորոգելեաց և իշխանութեան, և հնազանդեցաւ անոր այնպէս լիովին և կատարելապէս ճիշդ ինչպէս պիտի ընէր եթէ Աստուած երեւէր անոր իբրեւ տեսանելի ոք, և տեսնէր զնա իւր մարմնաւոր աչօք։ Մովսէս բնաւ չափաւ զԱստուած նկարագրական ի մաստով, բայց անոր մտային ըմբռնումն էր, ամէն գործնական նպատակաց համար, համարժէք իսկ և իսկ մարմնաւոր աչաց տեսութեան։ Այնպէս գործեց «որպէս թէ կը տեսնէր Անտեսանելին»։ Պօղոս կ'ըսէ Կորնթացոց, «Քանզի մեր վայրկեանական թեթեւ ներդրութիւնն առաւել քան զառաւել փառաց յաւիտեանական առաւելութիւն կը գործէ մեզ։ Վասն զի չենք նայիր այնք որ կ'երևին,

այլ այնք որ չեն երևիր»։ Անտեսանելի բաներն էին որ կը դրաւէին անոր միտքը, կը շարժէին անոր սիրտը եւ կը կառավարէին անոր գործնական կեանքը։ Կը խորհէր անոնց վրայ առանց տեսնելու զայն, և անոնցմէ այնպէս կ'աղդուէր կը ներգործուէր իբր թէ ըլլային ուղղակի և արդեամբ տեսնուող առարկաներ։ Մտաց այս կայութիւնն է, անտեսանելի և յաւիտեանական իրաց այս կենդանի և ներգործուն իրականացումն է, և կենդանի և ամենայնալիք հաւատքը, որ այս բաները իրական և ստույգ կ'ընէ հոգւոյն, այնպէս լաւ լուսաբանեալ Մովսիսի և Պօղոսի կենաց մէջ որոյ շատ պէտք կայ աշխարհիս մէջ թէ անապաշխար մեղաւորաց և թէ՛ Քրիստոնեայ կոչուող մարդոց։ Այս երկու դասն ևս այնչափ զբաղեալ են երեւցած և ժամանակաւոր բաներով, և այնչափ սովորած են վարել անոնց հետ իբրեւ իրական բաներու հետ, և ամէն ուրիշ բաներու հետ այնպէս որպէս թէ չէին իրական, կամ էին իբրեւ միայն կէս մը իրական, որ այն բաները զորս կարելի էր ըմբռնել հաւատով միայն, առ հասարակ կը վաճառէին անոնց միտքերէն։ Անոնց մարմնաւոր զգայարանք կը զրահէն նոցա խորհուրդները, և ի բաց կ'արտաքսեն այն խորհուրդներէն զԱստուած և յաւիտեանականութեան մեծամեծ բաները։ Այս է մեծ պատճառը թէ ինչու համար անապաշխարք քիչ ուշադրութիւն կ'ընեն Աստուծոյ պատուէրներուն և իրենց հոգւոյ շահերուն։ Անոնք այնքան զբաղեալ են այս աշխարհին բաներով որ չեն թողուր իրենց մտաց մէջ տեղ հոգալ հանդերձեալ աշխարհին համար։ Այս է նաեւ մեծ պատճառաց մին թէ ինչու համար Քրիստոնեայք այսչափ տկար և թոյլ են ի հոգեւոր, և շատ անգամ արտաքուստ կը ցույցնեն թէ աւելի կը սիրեն այն բաները զորս կը շահին հոս, քան թէ զանոնք զորս պարտին շահիլ այսուհետեւ։ Զօրաւոր, ընդարձակ և կենդանի հաւատք կատարեալ որ առարկան յիստակ կերպով իւր մտաց առջև կը բե-

րէ, է մտաւոր այն վիճակը որ պէտք է ընելու համար զԱստուած հոգւոյն կառավարող մեծ զօրութիւնը, և որ կու տայ անոր համբերել որպէս թէ կը տեսնէ Անտեսանելին։

ԱԶՆԻԻ ԲՆԱԽՈՐՈՒԹԻՒՆ

Չկայ ստացուած որ կարելի ըլլայ բաղդատուիլ աղնիւ բնաւորութեան հետ։ Այն է աղամանդ որ կը կտրէ ամէն ուրիշ քար, անով մարդ կընայ թափանցել և անցնիլ դժուարութեան որեւիցէ պարսպէ։ Անով իւրաքանչիւր դժբախտութիւն է ոչ ուրիշ բան բայց եթէ սանդղի աստիճան՝ հասնիլ աղնիւ և բարձր վախճանի։ Է դրահ նման անոր որ կ'առաւարկէն թէ ինչաւ Արամաղդէ։ Մարդ երբ կը զրահաւորի անով՝ կընայ դիմադրաւել որեւիցէ երկրաւոր փոթորկի և առ ոչինչ գրել մինչև իսկ զգրունս դժոխոց։ «Էս հարստագոյն մարդն եմ աշխարհի մէջ», ըսաւ վախճանեալ Ու. Հ. Վանաւորալիք։ Բայց աղքատագոյն գիւղացին որ կը խնդրէ նախ Աստուծոյ թաղաւորութիւնը և անոր արդարութիւնը, աւելի հարուստ է քան զայն որ իւր բերնէն հանած է այս պարծենկոտ բառերը։ Լսած եմ մեծ ատենախօսէ մը, որ կանգնած էր խոշոր մեռեալ քրիստոնէի մը գլխուն վերեւ, թէ «Սհա՛ մարդ մը որ երբէք չըրաւ վատ բան մը»։ Էս կ'ուզէի մանաւանդ ըսել զայդ ինձ համար քան թէ տէր ըլլալ Աւստրալիոյ բոլոր ոսկւոյն կամ ովկիանոսի մարդարիւններուն։ Կ'ուզէի մանաւանդ այսպիսի ստացուած մը կտակել իմ զաւկիս քան թողուլ անոր թագ մը կամ թագաւորութիւն։

ԱՂՕԹԻՅ ՊԱՏԱՍԽԱՆ ՊԱՅՄԱՆԱԻ ԿԸ ՏՐՈՒԻ

Շատեր կան Աստուծոյ ժողովրդեան մէջ որ կը հաւատան թէ Աստուծոյ խոստմունք պիտի կատարուին առանց պայմանի։ Բայց մինչև իսկ Սուրբ Գիւրքը վերի վերոյ ընթերցողը հազիւ կը ջատագովէ այսպիսի խորհուրդ մը։ Օրինակի համար, երբ կ'ընթեռնունք, «Իմ

անուամբս ինչ որ խնդրէք, պիտի կատարեմ զայն» (Յովհ. Ժ. 13) և դարձեալ, 14 համարին մէջ, «Եթէ իմ անուամբս բան մը խնդրէք, պիտի կատարեմ զայն» Հոս ունինք հաւաստիք մը այնքան ընդարձակ՝ որքան ընդարձակ է «Ինչ որ» բառը, և խոստում մը այնքան ազդու որքան հնար է բանիւ արտայայտել, «Պիտի կատարեմ զայն» Բայց հոս կայ պայման մը, «Իմ անուամբս» Թէպէտ կը թուի թէ փոքր բան կ'երևի շատերու, վասն զի կ'ըսեն, «Հարկաւ մենք միշտ կ'ըսենք, «Յիսուսի համար», կամ «Յիսուսի անունով» Բայց այս չէ թեթեւ պայման: Մենք պարտիմք հասկնալ թէ ամէն շնորհք կու գայ մեզ Յիսուսի միջոցաւ, որ է մարմնացումն և բաշխող ամենայն շնորհաց Աստուծոյ առ մարդիկ: Վասն որոյ առանց Յիսուսի կամ անկէ անշատ բարի բան չգար մարդոյս: Վերջացունել աղօթքը սա բանաձևով, «Ձայս կը խնդրեմ Յիսուսի համար», կամ այդ իմաստն ունեցող խօսքով, չցուցներ թէ անշուշտ այն է աղօթքն մատուցուած Յիսուսի անուամբ: Յիսուսի անունը կը կենայ հոն քանի որ փոխարէն: Չէ այն պարզապէս անուն մը որով երգումք: Չէ դիւթական անուն: Յիսուսի անունն ունի իւր նշանակութիւնը զոր լաւ է մեզ ուսանել խնամով: «Անոր անունը Յիսուսն է, քանզի նա պիտի փրկէ իւր ժողովուրդն իրենց մեղքերէն» Վասն որոյ Յիսուսի անունը կը կենայ իբրեւ գրաւական փրկութեան: Վասն որոյ մենք պարտիմք հասկնալ թէ «Ինչ որ» խնդրել թոյլ տրուած է մեզ, կը սահմանաւորի անունով կամ փրկութեամբ որուն համար կը յիշուի Յիսուսի անունը: Վասն որոյ եթէ խնդրենք որեւիցէ բան որ չծառայեր մեր փրկութեան, Յիսուսի անունը երաշխաւոր չէ այնպիսի բաներու: Թերեւս յիշենք այդ Անունը, բայց պիտի չընդունինք պատասխան, վասն զի անունը չյիշուիր այն նշանակաւ: Օրինակի համար, դիցուք թէ գտնուի աղքատիկ կին մը, տէր հիւանդ ընտանեաց որ կ'արգելէ զնա գործի երթալէ, որով պիտի հոգայ իւր եւ զաւակաց պիտոյքը, կու գայ մեզ և կը պատմէ իւր նեղութիւնը: Նա չունի ոչ ստակ և ոչ ուտեստ իւր զաւակաց համար: Կը խրախուսենք զնա, և կը խոստանանք օգնել, և կ'ըսենք թէ կրնայ երթալ այսինչ այնինչ նպարտ վաճառին խանութը, և ընդունել անկէ ամէն բան որուն պէտք ունի, յիշելով մեր անունը, և պիտի տրուի իրեն: Նոյն ժամանակ կը խօսինք նպարտ վաճառին թէ ամէն աղքատաց որ կը դիմեն առ նա մեր անունով՝ տայ ինչ բան որ պէտք է անոնց ներկայ նեղութեան մէջ: Այս աղքատ կինը կ'երթայ և կ'ըսէ նպարտ վաճառին թէ եկած է

մեր անունով այս և այն հարկաւոր բաներուն համար: Անմիջապէս կը տրուի ինչ որ կ'ուզէ: Կու գայ յաջորդ օրը: Կու գայ երրորդ օրը: և նայելով իւր շուրջը, կը տեսնէ համարում ուտելիք, թարմ և թանկագին պտուղներ, և կը սկսի խնդրել ալ և ձախ կողմէն այս բաներէն: Անտարակոյս տեսնելով թէ կրնայ ստանալ ամէն բան որուն կը փափաքի, անոր փափաքը բարձրացած է: Բայց նպարտ վաճառը կ'ըսէ, «Տիկին, ես չեմ կրնար տալ քեզ այս բաներէն քու բարեկամիդ անունով: Անոր անունը երաշխաւոր է քու պիտոյիդ և ոչ արտաթակիդ»: Այսպէս է նաև Յիսուսի անունը: Այդ անուամբ կը ստանանք ինչ որ նպատակաւոր է մեր փրկութեան, և ոչ թէ մարմնոյ ամէն փափաքած բաները, կամ մինչև իսկ հաղարաւոր տուերէն: Անմիջապէս հաճոյքներ: Եթէ խնդրենք Աստուծոյ բան մը որ կը վնասէ կամ արգելք կ'ըլլայ մեր փրկութեան, այսինքն մեր բարձրագոյն զարգացման ի հոգեւորս, Բրիտանի անունը նոյն չափ ազդուութեամբ չ'ազդէ զայն որչափ կ'ազդէ այն բաները որ նպատակաւոր են փրկութեան: Վասն որոյ աղօթք անպատասխանի կը մնան երբ կը խնդրենք բան մը «որպէս զի մեր ցանկութիւններուն դործածենք»: Չիք տարակոյս թէ կրնանք դիւրաւ տեսնել որ մեր խնդրուածոց շատը յաղեցունելու համար են այնպիսի բաղձանք, որ բոլորովին տարբեր են մեր փրկութեան նիւթէն: Անոնք են երկրաւոր և մարմնաւոր միջթարտութեան և վայելից համար, և ոչ վասն հոգեւոր զարգացման կամ օր ըստ օրէ աւելի նմանելու համար Բրիտանի պատկերին:

ԲՈՂՈՒԹԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ՌՈՒՍ ԶՕՐԱՅ ՄԷՁ

Ասկէ իբր քսան տարի առաջ տեսակ մը հասարակաց դպրոց հաստատուեցաւ Ռուս դօրաց համար: Սպայից վրայ պարտ դրուած էր ոչ միայն զինուորական կրթութիւններ ընել տալ դօրաց, այլ եւ սորվեցունել անոնց կարգալ, գրել եւ թուաբանութիւն: Պարտ դրուած էր նաեւ մատարնապետաց սորվեցունել դօրաց սրբազան պատմութիւն եւ աղօթք: Ռուսներէն Աւետարանը, զոր հրատարակած է Ս. Սինոտը, ընդարձակօրէն տարածուած է դօրաց մէջ: Այսպիսի հրահանգաց ներքեւ Ռուս դօրքը մեծապէս յառաջ գացած է ըստ ամենայնի: Բայց ոչ կառավարութիւնը եւ ոչ Սինոտը նախատեսեց թէ այսպիսի հրահանգաց արդիւնքը պիտի ըլլար Բողոքականութեան ծաւալումը: Օրթոտոքս զինուորաց մէջ: Եւ սակայն այս է ինչ որ յառաջ բերաւ կարգալ, գրել եւ այլն սորվելու եւ Աւետարանը կարգալու պարտաւորի լինելը: Հարկաւ, չէ կարելի հասկնալ թէ ինչ ընդարձակութեամբ տարածած են այս Բողոքական զինուորք իրենց ազդեցութիւնը իրենց Օրթոտոքս ընկերաց վրայ ի կրօնականո, բայց թէ կայ այսպիսի ազդեցութիւն մը՝ այս բանին չկրնար ըլլալ տարակոյս: Չինուորաց շատը որ ընդունած են

գիողորականութիւն, բանաւոր պատճառներով իրենց կը պահեն իրենց կրօնական տեսութիւնները: Այսու ամենայնիւ անոնցմէ ոմանք այնպէս անվեր են եւ նախանձաւոր՝ որ յայտնապէս կը վարին իրենց հաւատքին համեմատ: Քիչէք քաղաքին մէջ պաշտօնէն քաշուած Անտրէէֆ Նուիրակին (չափ-չ) տունը ամէն կիրակի կը ժողովին իբր 30 անձինք, տրք, կանայք եւ մանկաւ, եւ կը կատարեն Աստուածային պաշտօն նոր իմն եղանակաւ: Անտրէէֆ իբրեւ ուսուցիչ կը կարգայ Աւետարանէն եւ կը բացատրէ: Նաեւ կը քարոզէ, ինչպէս կ'ընեն ուրիշներն եւս եթէ զգան «Ներշնչեալ»: Կ'երգեն Սաղմոսներէն (Ռուսներէն ոտանաւոր) եւ հոգեւոր երգեր իրենց յօրինածներէն: «Եղբայր»ներուն եւ «Քրիստոնեայ»ներուն մէջ, ինչպէս կ'անուանեն զիրենք այս դրութեան հետեւողք, կան նաեւ Հրեաներ: Անտրէէֆ եւ անոր հետեւողք կը մերժեն Օրթոտոքս եկեղեցւոյ բոլոր ծեսերն եւ արարողութիւնները որ չեն կրնար պաշտպանուիլ Աւետարանէն: Ըստ այսմ չեն խաչակնքեր երբ կ'աղօթեն: Չունին սուրբ պատկերներ, չեն աղօթէր սրբոց, չեն ճանչնար ոչ ամուսնութիւնը, ոչ հաղորդութիւնը եւ ոչ իսկ մկրտութիւնը իբրեւ խորհուրդք, բայց կը պնդեն թէ պէտք է հրապարակաւ դաւանութիւն տալ իբրեւ անհրաժեշտ միջոց բարոյական մաքրութեան: Կը ճանչնան ըզ-Չարն իբրեւ դուրս քաղաքական վարչութեան, բայց չեն ընդունիր անոր իշխանութիւնը կրօնական իրաց մէջ: Անոնք Չերմեռանութեամբ կը ջանան համակերպիլ Աւետարանին սորվեցունեցած վարդապետութեանց, բայց կ'ընդունին թէ անուս մարդիկ ըլլալով կրնան սխալիլ Գիրքը մեկնելու մէջ: Վասն որոյ շատ կը փափաքին լսել զիտուն անձերէ ճշմարիտ կրօնին վրայ, «Ինչպէս սորվեցուցին զայն առաքեալք Բրիտանիէութեան առաջին դարուն մէջ»:

Թէ ինչպէս Անտրէէֆ առաջնորդուեցաւ ընդունել նոր հաւատքը, կը բացատրէ նա այսպէս:

«Տասներկու տարի ծառայած էի զինուորութեան, հոն սորվեցայ կարգալ: Մինչ կը կարգայի Աւետարանը, չէի կրնար չխորհել թէ Օրթոտոքս եկեղեցւոյ մէջ կան շատ բաներ զորս չը հաստատեր Աւետարանը: Խօսեցայ իմ տարակոյսներուս վրայ ընկերացս, Բախութիւնաւորքի եւ Պէլագիէոսի նուիրակաց, անոնք եւս միտարանեցան ինձ հետ: Չինուորական պաշտօնէ քաշուելէս ետքը գնեցի տուն մը եւ սկսայ սորվեցունել Աւետարանին համեմատ: Շատ Օրթոտոքսներ, մինչև իսկ մայրապետներ, կու գային լսել զիս, եւ յաջողեցայ դարձունել քանի մը հոգի: Մեր եղբարք չեն լսներ ողելից ըմպելի, որոյ վաւրն նեղութիւն կրեցինք: Ողելից ըմպելի վաճառողները ամբաստանեցին մեր վրայ կղերական իշխանութեանց տուլու: Ինձ եկաւ աւագերէց մը, եւ յանդիմանեց զիս որ թողեր էի Օրթոտոքս եկեղեցին: Յուցի անոր Աւետարանը, եւ ըսի թէ կը հաւատանք միայն այն խօսքերուն որ կը գտնուին այն գիրքին մէջ: Ըսաւ թէ ես սխալ կը հասկնայի Աւետարանը, բայց ես չկրցի ընդունել անոր տեսած բացատրութիւնները: Այնուհետեւ տարաւ զիս եւ մեր եղբայրները քաղաքական իշխանութեանց: Բայց ասոնք այն կարծիքն ունէին թէ մենք չենք ինչպէս անոնց իրաւասութեան ներքեւ: Եւ հոս զկայ առաւ խնդիրը: Գացի կառավարչին յայտնել անոր մեր նեղութիւնները: Խնդրեցի անկէ թոյլ տալ

մեղ մէկտեղ ժողովիլ եւ կարգալ Աւետարանը: Եւ ոչ կրնամ արգելել եւ ոչ թոյլ տալ ձեզ աղօթել ինչպէս կ'ուզէք դուք, պատասխանեց նա: Եւ սակայն ցարդ թողուեցանք անարգել, բայց, որչափ ժամանակ պիտի տեւէ արդեօք այս վիճակը, զայն Աստուած միայն գիտէ:»

Անտրէէֆ կ'ըսէ թէ անոր տեսութեան նման ունին շատ Ռուս սպայք որոյ մէջ կը գտնուի գնդապետ մը: Կ'ըսէ թէ հազարք հազարաց պիտուորք եւ սպայք պիտի երգէին Աստուծոյ փառք եթէ ջնջուէր Օրթոտոքս հաւատքէն փոխօրինակ արգելող յօդուածը:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՉԱՆՅԱՆԱԾ ՍՈՒՆՈՒՄ

ՈՐՈՇՄԱՆՅ

(Ծար. Աւետար. 31 Բ-րդ)

Հոս շատ մօտը անկողնի մէջ պառկող Պ. Բրիտանացի-ըլլալու-որոշումը որ էր աղեկ մը, խօսեցաւ այսպէս,

Հիւրընկալուեցայ սիրուն դեռատի օրիորդէ մը աղօթքի ժողովոյ մէջ երեկոյ մը,» ըսաւ, «բայց նոյն իսկ յաջորդ երեկոյն զրնայ դրօստաբէր ընկերութեան մէջ, եւ թէ պէտ յորդորեցի զնա սպասել եւ տալ աւելի ուշադրութիւն ինձ որ էի նոր այցելու, բայց երբ դարձաւ անկէ տուն, բոլորովին մոռցաւ զիս: Սպասեցի քանի մը օր եւս որ դրաւէի անոր ուշադրութիւնը, բայց ի դուր, եւ հոսկ յետոյ գրեթէ սովորաբար եղած, հարկադրեցայ բաժնուիլ անկէ: Եթէ առաջին անգամն ըլլար այս, պիտի չլիարտէի այսչափ, բայց նա այնչափ անգամ սիրալիր ընդունելութիւն ըրած էր ինձ, եւ միշտ այսպէս կը վարուէր իմ հետս, որ սկսայ տաղտուկ դալ անոր երթալէ: Կը յուսայի թէ պիտի պահէր զիս իւր քով մինչեւ զրկէի առ նա իմ մեծ եղբայրս Բրիտանացի-ըլլալու-մէջ-աճելու-որոշումը, որ բռնէր իմ տեղս:»

Դժուար էր հասկնալ թէ մարդ ինչպէս կրնար ընդդիմանալ այն փոքրիկ սիրուն տղին որ ունէր խաղաղ եւ անդորր դէմք:

Այնուհետեւ դացինք հիւանդանոցին կից ընդարձակ շէնքը, ուր կը խնամուէին բոլոր բարի Որոշումը որ բաւական ապաքինած էին հիւանդանոցին միկնելու չափ, բայց չունենալով մնայուն բնակարան, հոն կը խընամուէին: Առաջին սրահին մէջ տեսայ շատ մը փոքր մանկուկներ որ հագած էին թխադոյն եւ ունանք սեւ հանգերձներ:

«Իմ անունս է Որոշում-այնպէս-ապրիլ-որ-պատրաստ-ըլլամ-մեռնել,» ըսաւ մին ի նոցանէ երբ հարցուցի անոր: «Իմ քոյրերս եւ ես կը գտնենք շատ մը մնայուն տուն այն պիտեաց բարեկամներուն քով որ մեռած են եւ կամ ազաւոր: Կը խորհինք թէ աւելի լաւ ենք մենք քան ուրիշ շատ որոշումներ, վասն զի հաղիւ կը պատահի որ արձակուինք: Այսու ամենայնիւ իմ վերջին փորձառութիւնս էր ցաւազին յոյժ,» շարունակեց նա, հառաչելով: «Իմ հիւրընկալուելիս պահեց զիս իւր քով մինչեւ որ հանեց իւր սփոյ հանգերձները: այնուհետեւ արձակեց զիս:»

Պատահեցանք սրահին մէջ հիւժեակ կերպարանօք ծերունի մարդու մը:

«Ո՞վ է նա,» հարցուցի:

«Աղքատիկ ծերունի Ամէն-օր-Սուրբ-Գիրքը-կարդալու-որոշումն է, պատասխանեց տեսուչը ժպտելով: «Կը վերաբերի Նոր տարուայ խմբակին, բայց հաղիւ առաջին երկու ամսէն աւելի կը գտնէ բնակարան: Երբ զնա հիւրընկալողք կը համին Աւետարանի գրքին, կը վճռեն զնա քիչ օր առաջ լուր տալով:»

Յաջորդ սրահին մէջ կային շատ մը բարի

որոշումներ, Օր. Ծոյլ-ըլլալու-որոշումը, Պ. Առողջութեան-կանոնաց-պահպանութեան-որոշումը, եւ Պ. Զգափաղանցիկութեան-որոշումը: Հոն էին նաեւ Օր. Ծնորհակալ-լինելու-որոշումը եւ Օր. Համբերող-լինելու-որոշումը: Նաեւ բազմութիւնք այլոց, ամէնքը եւս աւելի կամ սակաւ կրեւոյ իրենց վրայ նախկին հիւրընկալուեցաւ զանցառութեանց կամ անդթութեանց նշանները:

«Բայ ի եկեղեցւոյ պաշտամանց վերաբերեալներէն կան շատ մը ուրիշ բարի որոշումներ եւս,» ըսաւ իմ առաջնորդս, «որ կ'ելլեն դուրս ամէն ընտիր գիրքերու եւ լրագրերու հետ որ կ'երեւին աշխարհի մէջ: Ասանք շատ անգամ գերազանց եւ մնայուն տուն կը գտնեն այս կերպով... Բայց, տէր իմ, ես չեմ կրնար չդիտել թէ ընդհանուր վարմունքը զոր մեր պաշտօնակիցք կը տեսնեն հիւրընկալուներէն, է պարզապէս ամօթալի: Եւ ես որ ըսի այսչափ, աւելի յառաջ պիտի երթամ,» շարունակեց խօսքը սկսելով բարկանալ: «Դու կրնաս յիշել, տէր, թէ դու ինքն շատ անգամ վարուեցար նոյն անկարգ կերպով: Դեռ անցեալ տարեդիւնին խոստացար մնայուն բնակարան տալ մեր ընտրեալ գոյն օգնականներէն երեքին, Օր. Գոհ-ըլլալու-որոշման, Պ. Զայլ-գառնելու-մէջ-գուլթունեալու-որոշման, եւ Պ. Առաւել-այլոց-քան-թէ-իմ-երջանկութիւնս-խորհելու-որոշման: Ո՞ր են անոնք հիմա:»

Անոր այս հարցման պատասխան տրուեցաւ ինձ շատ անհաճոյ կերպիւ, վասն զի շուտով յերեւան եկան իմ այս երեք հին հիւրերս: Մինչ իւրաքանչիւրն մօտեցաւ ինձ, տեսուչը, որոյ առջեւ յանկարծ եղայ բոլորովին անգոր, անխռով մշտեց զիս բարակ եւ սուր դործեալ որ վիրաւորեց զիս: Զանայի փախչել, բայց արդեւեցին ուրիշ բազմութիւնք բարի որոշմանց: Ծննդեան տարեդարձի եւ Նոր տարուայ որոշումներ, զորս տեսած չէի տարիներէ հետեւ. եկեղեցւոյ որոշումներ, Աստուածաշունչի որոշումներ, իրենց տեսակներով եկան խուժեցին վրաս չորս կողմէն: Թէպէտ շատ էր անոնց թիւը, իմ անգուլթ առաջնորդս անոնց իւրաքանչիւրին համար մէն մի տեղ խթեց եղկելի մարմնոյ մէջ: Մինչեւ ոչոս ժամանակ, մինչեւ իսկ իմ ակնջնեւորու հասնող նախատանաց եւ յանդիմանութեան այս շիթթութեան մէջ, առաւել քան մի անգամ լսեցի որ տեսուչը կ'անուանէին Պ. Խէշ: Երբ գիտցայ թէ նա իրօք էր խիղճը, այն սոսկալի անձը, ըրի յուսահատ ջանք մի եւս փախչելու եւ պըրծելու համար անոր ձեռքէն: Գաշտեցայ, ճգնեցայ, եւ ահա՜ յայնչա: Կը գտնուէի ուսման սենեկին մէջ աթոռին վրայ, լամբարին լոյսն ազօտացած էր, ժամացուցէն հասկցայ թէ կէս գիշեր էր, եւ իմ առջեւս կը կենար բաց գիրքս, նշան մը եղած հետագայ վերջին խօսքերուն վրայ, զորս կընթեռնուի ի քուն ըլլալէս առաջ,

«Այն որ մէկ անգամուն կ'ընէ մի միայն բարի որոշում, եւ կ'ընէ զայն առարկայ ջերմեանդն աղօթից եւ հանապազուրջ ջանից, զանց առնուած քիչ որոշմանց համար պիտի յանդիմանէ իւր անձը:»

ՊԱՍՏԻՅԱՆ ԵՒ ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆՔ

Հանրապետականք 1790 ի կործանեցին զՊատգիլ (զգեակ ի Բարիդ) ուրախութեան աղաղակներով, բայց 1886ի հանրապետականաց պահուած էր յղանալ այն հին միապետական ամրոցին դէմ առժամանակեայ կանգման խորհուրդը: Տեսարք Պաղիր եւ Բոլիպէր

ծրագիր կամ յատակագիր մի տուին առ Լոք-րուա վանք վերադարձնել ինքնութեան ոչ միայն նշանաւոր բանտին (քանզի Պատգիլ էր նաեւ բանտ մահապարտաց), այլեւ Սէնդ Անգուան փողոցին այնպէս ինչպէս էր 1789ին ըստ վաւերական պատմութեանց: Ըստ այս յատակագրին փողոցը պիտի բարձրանայ չորս մէդրոյ, այնպէս որ նորա դիրքը եւ տեսիլը չխափանուէր մերձաւորութեան նորագոյն շինուածոց որ հիմա կան մօտը: Շինուածք պարտին լինել փայտէ եւ շաղախէ, ըստ բաւականին զօրեղ տեւելու դէմ ութեւտան տմիս: Առաջարկեալ յատակագրին միւս եւս մասը, որ մանաւանդ պիտի կատարուի մեծ ծախիւք, է ամեն միւսանգամ ի տես տօները, բարքը եւ սովորութիւններն այն ժամանակին մինչդեռ կանգուն էր Պատգիլը: Առժամանակեայ փողոցին վրայ պիտի գտնուին խանութներ կամ կրպակներ հանդիսատեսիւք որ հագած են իւրաքանչիւր իւր յատուկ հանդերձը: Յատակագրին, ինչպէս պիտի տեսնուի, է հետաքրքրական, եւ հնարիչք նորա կը խորհին ցուցնել թէ, եթէ դործը զայ յարդիւնս մինչեւ 1890 որ հարկւրամեակն է առաջին յեղափոխութեան, պիտի լինի մեծապէս հաճոյական առաջակայ ընդհանուր արուեստահանդիսին ժամանակ, եւ հաւանական է թէ հատուցանէ իւր ծախքը: Շինուելու Պատգիլին մէջ պիտի գտնուի մուտքան մի, ուր պիտի դրուին չքնաղ հընդութիւններ հին բանտին ժամանակին եւ տեղւոյն վերաբերեալ: Կան ուրիշ յատակագիրք որ պիտի քննուին կառավարութեան Օրէշ Կէլ, այսինքն կառավարութեան պատ անուանեալ տեղը, ուր կան նաեւ ոչ սակաւ յատակագիրք կանգման նոր Բարելւնեան Աշտարակի Ծան տը Մարս կոչուած տեղը: Պարտ է յիշել թէ Տեսարք էյֆէլ եւ Սովէսըրը տուած են արդէն կառավարութեան Դի ձեւ երկաթեայ աշտարակի մը յատակագիրք, որ մեծ յոյս կայ թէ պիտի ընդունուի: Կայ սակայն ուրիշ յատակագիրք Բօլ Պլանտէլէ, արդարեւ ակնահաճոյ իւր ճարտարապետական գեղեցիկ ճաշակով: Շինուածոյն ճակատն է լի այլանդակ բայց չքնաղ պատկերներով, եւ կեդրոնէն կ'ելլէ հին յիշատակաց նման մեծագործ աշտարակը, երկուստեք յեցեալ, մինչեւ ի բաւական բարձրութիւն, մանր աշտարակներու եւ սիրուն մահարձաններու: Ուրիշ յատակագիրք մի ի Պիգնէր եւ Լըրու տեսարց, ունի ի կեդրոնին պալատ մի, ի դադալման չքնաղ դըմբեթով եւ ճակատով:

ԲԱՆՈՒՅ ՍԱՐԲԻ, ՎԵՆԵՏԱՅԻ

Վենետիկ իւր բոլոր հրաշակերտներով հանդերձ չէ հրապուրիչ իրեւ հայրենիք երեւելի անձանց: Բայց եւ այնպէս կարեւոր ճակատ մը տուած հոս հաւատոյ եւ աղաւթութեան համար նշանաւոր այրն Բաղոյ Սարբի: Սա ծնաւ այս քաղաքը օգոստոս 14, 1332, որդի քաղաքին վաճառականներէն միոյն, ազնուական եւ բարեպաշտօն գեղեցիկ դատերէն Մորէլի անուն աղգատունմին: Ի մահուան հօրն Սարբի անդեան եւ դաստիարակութեան համար պարտական եղաւ իւր մօրեղբոր: Ունենալով յօժարութիւն եւ փափաք ուսման եւ գրութեան ինչպէս նաեւ բարեպաշտութեան՝ մտաւ Սէրլի կոչուած Օգոստինեանց կարդը, որոյ զլիաւոր վանքն էր քաղաքին մէջ, եւ զլիաւոր ուսումը կը թուի թէ էր Սուրբ Գիրք: Նոյեմբեր 24, 1365 առաւ սքեմը Ֆրարիի եկեղեցւոյն մէջ, երբ, ըստ սովորութեան, Բէրինոյ եղաւ Բառ-

լոյ, մինչ հասած էր յայնժամ իւր կենաց եւ ընդտասաներորդ տարին։ Այս եկեղեցին է ցարդ մին ի զարդուց քաղաքին, եւ է գրեթէ ինմին վիճակի յորում էր երբ Սարբի ըրաւ իւր ուխտն հոն։ Այն դարուն էր որ սկսան ուսնալ ընկերութիւնը որ այնչափ բան ըրին զարդիս ի պնդել եւ ի տարածել ուսումն եւ դիտութիւն։ Այսպիսի ընկերութեանց ոչ սակաւը հաստատուած են ի վեներաբլ Բառլոյ իբր երեք տարի թեւակոխեց փութով ի հրահանգս ուսմանց։ Ուսաւ մեռեալ մարմիններ բանայոյ եւ հերձնոյ հանգամանքն ըստ անդամազնութեան, եւ եղաւ գտակ թէ երակաց մէջ կան դռնակներ։ Աստի թեւ լաղրեալ Հարվէյ գտաւ արեան շրջանը։ Այն ժամանակ Սարբի ընտրուած էր առաջնորդ իւր կարգին, եւ նստաւ իբր երեք տարի ի Հոռոմ ուր ժողովեց նիւթ իւր մեծ պատմութեան Տրիտինդեան ժողովին։ Յայնժամ յարեաւ վէճ ի մէջ վեներաբլ հանրապետութեան եւ Պապին։ Մեծամեծ պահանջներ այս վերջոյն անհաճոյ էին աղետականաց հանրապետութեան, եւ սոքա կարգեցին ըզՍարբի լինել աստուածաբան վեներաբլոց, եւ յայնմհետէ գործեց նա միշտ ի նպաստ եկեղեցական ազատութեան քաղաքին։ Պապն հանեց իւր կոնդակը, որում քաղաքացիք, ժողովեալք ի պալատան Տոփին, չկամեցան հնազանդել։ Բառլոյ գրեց համարձակ յտակ եւ օրինաւոր ճառ ընդդէմ հաւատաքննութեան։ Գրեց նա այս գործն ի չնորհս ազատութեան հանրապետութեան, եւ գիրքին ճակատը զարգարեց նկարուք որ կը ցուցնէին բոլոր աշխարհ, Եւրոպա, Ասիա, Աֆրիկէ, Ամերիկա, իբրեւ վերաբերեալ Քրիստոսի առ որոյ ոտիւք գրուած էր աշխարհ։ Հանրապետութիւնն զայնու ժամանակաւ գրեթէ կորուսեալ էր Հոռոմի համար, չէր սակոյն այնպէս։ Իբրեւ զՎիլքէֆ սա եւս կոչուեցաւ Հոռոմ, իբրեւ զՎիլքէֆ չառաւ յանձն երթալ, նա մտնաւանդ յանձն առաւ պաշտպանել իւր գրուածոց մէջ ինչ ինչ որ իբրեւ մոլորութիւն ամբաստանուած էին։ Այն ժամանակ մեծ բազմութիւն, թերեւս մեծագոյն մասն ընակչաց վեներաբլ, պատրաստ էին կրտուիլ Հոռոմէ։ Սարբի գիրքն այրեցաւ ի Հոռոմ, բայց այս պատճառաւ եւս աւելի կը կարգացուէր ի վեներաբլ։ Սպառնալիք կ'արձակուէին Սարբի դէմ, եւ աղբ արուեցաւ նմա թէ սպանութեան դաւաճանութիւն կը նիւթուէր նմա։ Հոկտեմբերի 3ին ի դարձին ի տուն մինչ կ'անցնէր փոքր կամրջէ, յարձակեցան անոր վրայ յանկարծ հինգ մարդիկ որ հնգետաան տեղէ վերաւորեցին անոր դուռը, երեսը եւ ծոծրակը, բայց աղմուկէն չփութելով առանց սպաննելու փախան։ Դաշնոյն մնաց ծոծրակին վերաց մէջ, եւ ցարդ կը պահուի ձիւսդինիանի մուսարանն ի վեներաբլ։ Երբ ազատեցաւ մահուան վտանգէն, Սարբի հարցուելով թէ կ'ուզէր կոչել ի դատաստան իւր դաւաճանները, պատասխանեց հասարակաց դատախազին թէ ոչ զոր կը ճանչնար թշնամի, եւ խնդրեց ազատութիւն իւր վրայ յարձակողաց։ Ի յուզման էր քաղաքը, եւ մեծ դայրոյթ եւ կարեկցութիւն տեսնուեցաւ բոլոր քրիստոնեայ երկիրներու մէջ։ Յետ երկար եւ ծանր ապաքննութեան Սարբի ապրեցաւ վեներաբլն ամ եւս ի ծառայել Աստուծոյ եւ իւր հայրենեաց։ Սարբի հրատարակեց յայնժամ իւր անունի պատմութիւնն ժողովոյն Տրիտինդի, այն մատեններէն մին որոց անաչառութիւնն, կատարելութիւնը եւ մեծ հմտութիւնը կ'ընեն զնոսա պատմական ցորչալի կայ պատ-

մութիւն յաշխարհի։ Տկար կազմութիւն ուրա սկսու ցուցանել ծերութեան արդիւնքը։ Եղած էր միշտ սակաւակեր, չունէր ստացուած, ոչ հող վասն այն, եւ ոչ կը ցանկար երբէք իմիջ զոր չունէր։ Կտակաւ եւ յայտնապէս սկսաւ տկարանալ օր քան զօր, պարաւել ստեպ աղօթից եւ երկնաւոր խորմանց։ Երբ անկարող եղաւ ընթերցման, կ'աղչէր բարեկամներուն կարգալ նմա Սաղմոսներէն եւ Աւետարաններէն, մանաւանդ մեր Փրկչին չարարանաց պատմութիւնը։ Կը խօսէր յաճախ չուրջ զիւրեւ դոմնուոյնը։ Բուն ոչ սակաւ նշանաւոր բաներ, եւ կը կրկնէր համարներ ի Սուրբ Գրոց ջերմ եւ ուսնդեամբ, եւ կըսէր, «Երթանք արդ ուր կը կոչէ զմեզ Աստուած»։ Վերջին խօսքը զոր ըսաւ Յուլիանցիոյ, երկրի վրայ իւր հաւատարիմ բարեկամին, բարձրածայն եւ ջերմ եղանդով յետ կատարելոյ իւր սովորական կարճ աղօթքը, համբուրելոյ զնա եւ յորդորելոյ երթալ հանդէս, եղաւ այս։ «Երթ ի խաղաղութիւն, ես կը դառնամ առ Աստուած ուստի եկայ»։

ՇՈՒԵՏԱՅ ԵՐԿԱՌՈՅ ԼՆՐԻՆՔ

Ձեռնարկութիւն մը կ'ըլլայ այժմ որ եթէ աւարտի մեծ ազդեցութիւն պիտի ընէ աշխարհիս երկաթոյ վաճառանոցաց վրայ։ Կ'ախարհիկներ բացումը թերեւս երկաթոյ մեծագոյն հանքաց որ կը գտնուին աշխարհիս մէջ, զի արդէն ահագին բլուրք գրեթէ ամբողջ բաղկացած են այս մետաղէն յոյժ ճոխ եւ ընտիր յատկութեամբ։ Այս հանքերը կը գտնուին Շուէտի հիւսիսային ծայրը Լափոնիոյ սահմանագլխոյն մօտ, եւ կը շինուի այժմ երկաթուղի մը այդ նպատակին համար որպէս զի մետաղը փոխադրուի վաճառանոցները։ «Հիւսիսային Եւրոպայի» անուն այս երկաթուղին, որ կ'ըսուի թէ ամենէն աւելի հիւսիսայինն է աշխարհիս մէջ, կը սկսի Լուլիայի նաւահանգստէն Պոթնիոյ ծոցին հիւսիսային արեւմտեան ծայրը որ է քաղաք իբր 4,000 բնակչօք, եւ ունի շատ ընդարձակ վաճառականութիւնն առաջի, եւ լաւ նաւահանգիստ, որոյ մէջ զիւրաւ կրնան մտնել ահագին վաճառաբարձ նաւեր, եւ կ'անցնին Աքանտի նաւկան թերակղզին (Շուէտ եւ Նորվեգիա) կարելով Օֆոթոն ծոցը Նորվեգիոյ Ատլանտեան օվոսնը։ Երկաթուղւոյ այս գծին առաջին քսան եւ հինգ մղոնը կ'երթայ Լուլիա գետոյն հովտին ուղղութեամբ, այնուհետեւ դառնալով հիւսիս կը կտրէ Արջային Շրջանակը եւ յառաջ կ'երթայ դէպ ի Կէլլիւարա, 140 մղոն հեռի Լուլիայէ։ Գծին այս մասը, յորում գիւրին է չինութեան գործը, վասն զի կ'անցնի ըստ մեծի մասին աւաղոյ եւ խճերու հովիտներէ, մօտ է աւարտելու։

Հոս կը հանդիպի ընդարձակ անտառ մայր ծառոց հարիւրաւոր քառակուսի մղոն տարածութեամբ, եւ այժմ դիւրաւ կարելի պիտի ըլլայ առաջ թերել նաւահանգիստը, նաւ դրուելու համար։ Ի Կէլլիւարա կը բարձրանայ համանուն լեռը որ գլխովին բաղկացեալ է ճոխ երկաթոյ հանքէ, հարիւրաւոր ոտք թանձրութեամբ եւ բազում քառակուսի մղոններով։ Մետաղը հանելու համար պէտք չկայ փորելու, վասն զի գրեթէ ճիշդ գետնին երեսն է, եւ կրնայ առնուիլ եւ դուրիլ ուղղակի երկաթուղւոյ կառաց մէջ։ Երկաթուղին լեռան շուրջը կը դառնայ այդ նպատակաւ։ Այս հանքէն ելող երկաթոյն փոքր մի մասը արդէն կը տարուի Լուլիա գետնակներով ձմրան ամիսներուն մէջ։ Կէլլիւարայէ կ'անցնի դիժը ձանձառ եւ Փանքի

լճերէն եւ կը հասնի Քիրունաւարա մեծ երկաթոյ լեռը, որուն ձոյլ մետաղէ կատարը կը տեսնուի 40 մղոն հեռաւորութենէ։ Այս լեռն է քանի մը մղոն երկայն 850 ոտք բարձր Փանքի լճին մակերեսէն։ Կը բաղկանայ իբր 98 1/2 առ հարիւր երկաթոյ ֆերոսիտէ, յոյժ ճոխ յատկութեամբ, եւ կը հաշուի թէ կը պարունակէ լճին ջրերէն վեր դոմնուող մասին մէջ իբր 280,000,000 բն. մետաղ։ Ատլանտեանի առաջագրեալ նաւահանգիստը պիտի տարուի այն՝ 85 մղոն երկաթուղւոյ վրայէ։ Ուրիշ լեռն երկաթոյ Լուսավարա անուն, կը բարձրանայ 4 մղոն հեռի Քիրունաւարայի հիւսիսային արեւմտեան կողմը։ Ունի գրեթէ մի եւ նոյն բարձրութիւնը, եւ կը պարունակէ հսկայական քանակութիւն երկաթոյ եւ անոր հաւասար ճոխ յատկութեամբ։ Այս երկու լեռնք բաժնուած են իրարմէ հովտիւ մը որմէ պիտի անցնի երկաթուղին երթալ Նորվեգիոյ սահմանագլխոյն, քերելով Մեծ Թորն լճին եղերքէն որոյ երկայնութիւնն է 50 մղոն, նաեւ եղերքէն անտառաց մէջէ մինչեւ սահմանագլխոյն պիտի անցնի լեռնադաշտի վրայէ որ 1,600 ոտք բարձր է ծովուն մակերեսէն։ Փէօլէն լեռներէն մինչեւ երկաթուղւոյն ծայրն իջնելու ճամբան չըրջանաւաճեւ է, եւ հարկ կայ քանի մը հակեալ ուղիներու եւ մեծածախ գործերու շինութեան որոց համար պայմանագրութիւն եղած է Անգլիացի արուեստագիտաց ընդ տնօրինութեամբ։ Անգլիացի երկրաշախիւց։

ԱՅՅԵԼՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ԲՈՐՈՏՆԵՐՈՒ

ԱՆԿԵԼԱՆՈՅԻՆ Ի ՊԵՐԿԵՆ

Հետեւեալը կը քաղենք նամակէ մը զոր գրած է ի Նորվեգիա ճամբորդող Անգլիացի տիկին մը եւ որ հրատարակուած է Մէքէյ Մէքէյ անուն հանդիսին մէջ։

ՅՆՐՈՒԿԱ ամենէն չըդ եւ ընդհանրապէս հաճոյալից քաղաքներէն մին է փոքրիկ Պէրկէն։ Քաղաքը չըջապատեալ է բարձրաբերձ բլուրներով որոց զառ ի վայրերուն վրայ շինուած են քաղաքին փողոցք եւ պողոտայք։ Բլրոց ստորոտը կ'ողողէ ծովածոց որոյ տարածութեան վրայ կը տեսնուին, կանաչադեղ տեսարանաց մէջէն, ձկնորսի նաւակաց կայմեր։

Օգոստոսի պայծառ կէս օր մը թողուցինք զՊէրկէն, եւ անոր նաւահանգստի շուկան իւր կարմիր ձկան եւ մրգեղինաց սեղաններովը, եւ գնացինք տեսնել Սթիտալի, բորոտաց անկեղանոցը. քանզի Նորվեգիա, այն առողջարար, դեղեցիկ երկիրը, ուր մարդ չսպասեր հանդիպել այսպիսի ահաւոր անտի, այսօր իրապէս եւրոպական բնակավայրը եւ դած է բորոտութեան։ Բորոտութիւնը, զոր խաչակիրք բերին իրենց հետ Պաղեստինէ հնդկաստաներորդ դարուն մէջ, քանդեց անոնց տունները աւելի անդուլ կատաղութեամբ քան որչափ անոնք աւերցին Պաղեստինի երկիրը ի հոսր եւ ի սուր։ Այս անտ կար անկեց առաջ, բայց հիմա անոր արագ ծաւալման պատճառաւ հզօր միջոցներու զիմեղ հարկ եղած էր։ Տասն եւ ինն հազար անկեղանոցներ բարձրացան յԵւրոպա բորոտաց նպատաստարան ըլլալու համար, եւ ամէն երկրի մէջ բորոտք կը փնտռուէին եւ կը զատուէին ժողովրդէն։ Մինչեւ իսկ մեր հին եկեղեցեաց մէջ ունինք տակաւին դատ մատուռներ ուստից անոնք, առանց տեսնուելու, կրնային դիտել Հաղորդութեան որարողութիւնը։ Նորվեգիա էր միակ երկիրը ուր այս դրութիւն չորդեգրուեցաւ, եւ մինչ անտը անհետացաւ ուրիշ երկրաց մէջ, այս երկրին մէջ, յետ աւելի քան 300 տարեաց, դեռ կ'ապրի։ Բորոտութեան միակ դարմանն

է անջատում: Տր. Ստամանէր Հանսըն, որ այս խնդրոյն վրայ մեծագոյն հեղինակութիւնն է ի նորակիւ, կը նկատէ զայս անտարափոխիկ — ոչ ժողովական, եւ այնքան արագ եղաւ անորին առումը որ կտրուեալ մութ եւ շարունակ ածող ամպ մը պատեց բոլոր երկիրը, մինչեւ վերջապէս, 1853ին, կառավարութիւնը զգաց թէ բոլորոսն անկեղծօրէն ազգային պէտք մը դարձած է: Նորակիւ աղքատ երկիր մ'է, տարեկան եւ կամուսն ըլլալով 1,000,000 Անգլիական լիւրա, եւ սակայն այս գումարին 20,000 լիւրան կը վաճառուի մարմնակերպ համար այս ահաւոր անտարափոխ զէմ: Երեք անկեղծօրէն կառուցուեցան եւ բացուեցան 1856ին: Առաջինը ի Գրոնէնէմ, երկրորդն հիւսիսային մասին համար. երկրորդը ի Մոլտէ, կեդրոնական մասին համար. երրորդը եւ մեծագոյնը ի Պէրլէն, հարաւային մասին համար: Այս երեք հաստատութիւնք կրնան պարունակել 800 անտառորներ: 1866ին 795' եւ 1880ին 617 բորոտներ կը դարձանուէին անոնց մէջ: Արդի դրութեամբ, աղքատը միայն կը հարկադրուին մանկ յանկելանոց, եւ մեք փողոյին մէջ հանդիպեցանք բորոտներու որոց մին էր աղքատակալտի մը կին, որ զամբիւղով հաւկիթ եւ կարագ կը տանէր շուկան ի վաճառ: Ետ դարձաներ հիմնադրէս փորձուած են ի բուժութեան անտարափոխ միջոցներ եւ յաջող արդեանց: Դեղերը ցարդ կը մեղմեն միայն տափնապըքան հիւսիսային կը դարձան: Մեզ ըսուեցաւ թէ անորին առաջին շրջանին մէջ շատ կը տառապին բորոտք: Բայց երբ կը յառաջանայ ֆիզիքական ցաւը կը նուազի կամ կը դադրի իսկ: Եւ մեր տեսած շատ մը բորոտներէն ոմանք միայն դան ցաւոց մէջ կ'երեւէին:

Յօդուածագիրը յետոյ կը նկարագրէ բորոտութենէ բանուած հիւսիսային զորս տեսած է ինք. բայց տեղոյ անձկութեան պատճառաւ չպիտի հրատարակենք, մանաւանդ որ շատ նման է յօդուածին զոր վերջերս հրատարակեցինք մեր վերջին թերթէն միոյն մէջ:

ԻՆՉՊԵՍ ՊԱՐՏ Ե ՕԳՆԵԼ ԱՂՔԱՏԱՅ

Մենք շատ անգամ դրած ենք Աւետարանի մէջ յօդուածներ այս նիւթոյ վրայ, բայց վարը յիշուած զանազանութիւնն ընել այնպէս կտրուէր բան է որ կը փափաքինք որ Աւետարանի ընթերցողք իրենք եւս ընեն այնպէս, եւ այս պատճառաւ տեղ կու տանք նաեւ այս յօդուածոյն:

«Ձեռնարկ» եղբ» անուն հանդիսին վերջին թուոց միոյն մէջ կը գտնուի հանձարեղ հետազոտութիւն մը կարօտելոց օգնող ընկերութեանց վրայ, յորում խնամով կը դրուի խտրի աղքատութեան եւ մութացկանութեան մէջտեղ, հանդերձ մին պահելու եւ միւսը ջնջելու թելադրութեամբ: Հոս կ'ընենք համառօտ քաղաւած մը յիշեալ յօդուածէն:

Մութացկանութիւնն է առժամանակեայ եւ պատահական ծանձրոյթ, արդիւնք թերի օրէնսդրութեան, ծոյլ զգացման, եւ մանաւորապէս հարուստ եւ զարգացուն ժողովրդեան անխտիր բարեխիղճեան շտապութեանց: Կը ցուցնէ թէ կայ մութացկանութեան դաս մը, որ վարժուած են ապրել տեսակ մը յափշտակութեամբ, ապրել այն օգնութիւններով որ կը մատակարարուին այսպիսի օրէնսդրութեանց, այսպիսի զգացմանց եւ անհոգութեանց ձեռքով: Վասն որոյ այն է ծանձրացուցիչ եւ տաղտկալի բան, որ կըրնայ կոխտուելով ջնջուիլ ինչպէս պատահա-

կան կրակ մը կրնայ կոխտուելով մտրիլ, կամ ինչպէս առողջապահական ուշիւմ վարձութիւն մը կ'աշխատի ջնջել ծաղկի հիւսանդութիւնը, եւ կ'արդէն անոր վերստին վարակուելուն վտանգը:

Աղքատութիւնը, միւս կողմանէ մարդուն եւ մարդուն մէջտեղ փոխադարձ կախման արդիւնքը, անհրաժեշտ արդիւնքն է: Մարդ անկարող է ապրել առանձին: Միշտ ունի պէտք ձեռնառութեան զոր անոր շուրջ զբոնուող մարդիկ կրնան ընել: Այս փոխադարձ կախման ակնարկութիւն կ'ընէր Մոլտէս, երբ կ'ըսէր իբր 4,000 տարի առաջ. «Երկրին մէջ մէկ աղքատ պակաս պիտի չըլլայ»: Այս կախումը կը ցուցնէ Փրկիչն մեր երբ կ'աւանդուէ Մոլտիսի այն խօսքը: «Մի եւնոյն անձը կրնայ թեթեւցունել աղքատութիւնը, եւ միայնակ մարդիկ մութացկանութիւնը: Այսպէս նաեւ արուեստագործ մը կրնայ երկու բան միասին ընել, այսինքն՝ թէ՛ աղիւսը շարել քաղաքի մը անհանգրտան մէջ, եւ թէ՛ խողովակներ գնել մաքուր ջրոյ համար: Բայց այդ անձը պարտի վտանգ ըլլալ թէ իւր անհանգրտան աղտեղութիւնը չվազեր մաքուր ջրոյ խողովակաց մէջ: Նմանապէս մարդու սէր անձ մը պարտի վտանգ ըլլալ թէ երբ կը ջանայ օգնել աղքատաց՝ չստեղծաներ մութացկանութիւն: Մեծատանց բնակարանները եւ չքաւորաց բնակարանները անջատեալ են իրարմէ ընկերութեան օրէնքով մը: Բարեխիղճ ընկերութեանց գործն է դարձեալ միացունել զանոնք, անոնց մէջտեղ զբոնուող անջրպետը վերցունելով, քրիստոնէական սիրոյն բարձր օրէնքին անհուն իշխանութեան տիրելով:

Մութացկանութեան ջնջուելուն այս խնդրոյն մէջ յաջորդէ հակառակ դրոշմը զմայլելի պատշաճութեամբ ցուցած է տարիներ առաջ վախճանեալ Տօգ. Էլիս, ըսելով, «Դու չես կրնար մարդու ընել բարիք, եթէ ոչ աւելի բարի ընելով զնա»: Եթէ կը պահես զնա այս թշուառ վիճակին մէջ յորում կը դանդաղ, ինչո՞ւ համար չհորհակալ ըլլայ քեզ: Եթէ վաղ գիշեր պիտի մեռնի սովէն, կ'ընեն անոր բարիք մը ապուր մը տալով անոր՝ բաւական քսան եւ չորս ժամ զնա ողջ պահելու: Պարտիս լաւ վիճակի մէջ զնել անոր առողջութիւնը, կամ տունը եւ կամ ընկերակցութիւնը:

ՓՇՐԱՆՔ

Լրագրի օգնական մը ի Պոսթըն, Մքնալի անուն, թէպէտ միայն քսան եւ մէկ տարեկան, ջրոյ մէջ խեղդուելէ ազատած է 35է մինչեւ 40 անձ, որոց ոմանք կը գտնուէին յետին աստիճանի վտանգաւոր եւ դժուարին կացութեան մէջ: Վերջերս յիշեալ անձը ընդունեց Մասաչուսեցի Մարդասիրական Ընկերութեան շատ զեղեցիկ միտալ մը: Մր. Մքնալի սկսաւ իւր գործն իբրեւ ազատիչ մինչ էր եօթնամեայ, եւ եղած է ճարտար լուրորդ իւր հինգ տարեկան հասակէն հետէ: Անոր խաղի ընկերք կը կոչէին զնա «Ջրուն»: Եւ զիտելով որ նա ժամերով եւ հեռաւոր տեղեր ջրոյ մէջ կը մնայ լուղալով, դժուար է մանաւանդ հաւատալ որ ընտելան զնա իրօք ստեղծած ըլլալ իբրեւ ցամաքային կենդանի:

— Հետագայ զիտուածը կ'ապացուցանէ թէ գորտերն ունին իրենց ահաւոր թշնամի հասարակ մուկը: Մր. Բարթըր Անգլիացին կ'ըսէ թէ գիտած է որ կարճ միջոցէ մը հետէ քանի մը մուկեր կը հալածէին քանի մը

գորտեր տան մառանին մէջ ուր շատ կը գտնուէին այս կենդանիներէն: Այսու ամենայնիւ վերջնոց արագաշարժութիւնը բաւական ժամանակ աղարդին հանեց մկներուն յարձակումը: Կրկին եւ կրկին գորտերը պրծան իրենց թշնամեաց ճանկերէն, բայց վերստին կ'իյնային անոնց ձեռքը, սաստիկ կը ցնցուէին եւ կը խածնուէին: Գորտերը զիրենք պաշտպանելու համար այնպիսի մեծ ջանքեր կ'ընէին որ անոնք մինչեւ անգամ աստ եւ անդ կը զարնէին, զիրենք աղաւտելու համար անոնց ճանկէն: Ի վերջոյ անոնց առած վերքերը անկարող ըրին զանոնք այլ եւս ընդգիմանալ, եւ զիւրաւ նուաճեցան մուկերէն որք զիշտուելով կերան անոնց մէկ մասը:

— Գերմանիոյ Ներքին գործոց պաշտօնէան հրատարակած է վիճակագիր մը աշխարհի մէջ գտնուած լրագրոց եւ հանդիսից, որմէ կ'երեւի թէ կան անոնցմէ 34,000 տեսակ, 392,000,000 օրինակօք: Անոնցմէ 49,000 կը հրատարակուին Եւրոպա, 12,000՝ Հիւսիսային Ամերիկա, 775՝ Ասիա, 809՝ Հարաւային Ամերիկա: Անոնց 16,500 ը Անգլիերէն լեզուաւ կը հրատարակուին, 7,800 ը՝ Գերմաներէն, 3,850՝ Գաղիերէն, եւ 1,000՝ ըՍպանիարէն:

— Ճարտեան մեծ գաղթականութիւն մը կայ Սանտուիչ կղզեաց մէջ: Մօտեւ շուրջնաւ մը յիշեալ կղզիները հանեց 900 Ճարտացի, որոց մեծ մասն էին կանայք:

— Սիւմու թագաւորը իւր նորածին որդւոյն անունը դրաւ Ճորճ Վոլինկիթըն:

ՆԱՄԱԿՆԵՐ

ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ ԽՆԴԻ

(Շար. Աւետարանի 31 Երբորդ Լուսնի)

Հայ Աւետ. Եկեղեցւոյ այսպիսի ազատական սկզբունքը ի մօտոյ զիտելով է որ Տօգ. Վուս իւր ալեւոր փորձառութեամբ եւ լըստահոլութեամբ ի տեսակին թէ «Հարկ է որ մկրտութիւն ըլլայ ընկղմամբ միայն», կը յորդորէ Հայ Աւետարանական Եկեղեցին «ճանչնալ գործնականապէս եւ լիակատար ընդարձակութեամբ կրօնի ազատական սկզբունքը... Եւ եթէ գտնուին այնպիսիք որ անկեղծաբար ուղեն մկրտուիլ ընկղմամբ (թէպէտ թերեւս մկրտուած են ի մանկութեան), եւ կ'ուզեն մնալ Եկեղեցւոյ մէջ եւ աշխատիլ նորա զարգացման համար: Ոչ ապաքէն քրիստոնէական պարտաւորութիւն եւ իմաստութիւն է թոյլ տալ անոնց այնպէս ընել»: Այսպիսի ազատութեամբ արդէն վարուել էր Մարգաւանի Եկեղեցին, որ հրապարակաւ ծանուցեր էր թէ, եթէ ոք իր մանկական մկրտութիւն չհամարիր վաւեր եւ պարտք կը համարի մկրտուիլ, ինք պատրաստ է մկրտել զայնպիսին ճիշդ իր ուղաճին պէս: Նորա մերձակայ տեղացի մը զրով խնդրէր էր որ Եկեղեցին զինք մկրտել տայ, զոր կատարել խոստացաւ երբ ուղէր լինել հաղորդական անդամ. որ եւ երբ եղաւ քանի մը ամիս ետքը... «Ես», ըսի, «հիմա պատրաստ եմ քեզ մկրտել երբ եւ ուր որ ուղեն»: Այլ «Խորհեցայ թէ», ըսաւ նա, «իմ վերստին մկրտութիւն պիտի լինի չափազանց կարեւորութիւն մը տալ արարողութեանց, եւ վնասակար»: Այս նոյն խոստումը եղաւ եւ Գալիուզայա, մերձ ի Սամսոն, եւ ի Չարչամպա, որոց պաշտօնեայն իմ ներկայութեան պատրաստութիւն կը ցուցնէր մկրտել անոնք, որ խղճահար կ'երեւէին զի չեն ընկղմամբ մկրտեալ ի չափազանցութեան: Երկու անձինք որ մկրտեալ էին այսպէս յԱշա-

կերտաց, երբ մտան ի ծոց Մարգարէի Ե-
կեղեցոյն, մին չընդունեց իւր մկրտութիւն
որ եղեր էր անյորմար համազամանօք, ուստի
մկրտեցաւ. միւսը իրենինը համարեցաւ վա-
ւեր եւ մկրտեցաւ վերստին: Արդ քան զայն
սոսիկ գործնական ցոյցեր կրնան լինել ար-
դիւնք աղատասիրութեան խղճի: Եւ ոչ ա-
պաքէն Հայ Աւետ. Եկեղեցի չունի ուրիշ պա-
հանջ «բաց ի այս կարեւորաց» թէ «մկրտ-
ութիւն է կնիք ուստի եւ նշան Հոգւոյն
Սրբոյ սրբարար ներդրութեանը, նաեւ
նշան տեսանելի Եկեղեցոյ մէջ ընդունուած
ըլլալուն» (Դաւանութիւն Յօդ. ԺԱ): Այս-
պէս պահանջեր է եւ Լուս. Եկեղեցին բանիւ
Սալամիդեանց Մ. Սատուածաբանի (ի կրօնա-
գիտ. Թ. 150), որ «Երախան» կ'ըսէ, «ըն-
ւանեալ լինի ի ջուր», առանց որոշելոյ մաս-
նաւոր եղանակ ինչ: Նկատմամբ դործածու-
թեան ջրոյ, այսպիսի է եւ վարդապետու-
թիւն Հոգւոյն Եկեղեցոյ, որոյ Սատ-
ուածաբանն Պիլվարա (հատոր Գ. 126) «վա-
ւեր է», կ'ըսէ, «մկրտութիւն տուեալ եթէ
ընկղմմբ, եթէ հեղմմբ եւ եթէ սրտմմբ»: Որպէս
եւ ըստ Հ. Ե. Հիւրմիւղեանի (տե-
սական Սատուածա. հատ. Բ. 320) «լուս-
ցուն մարթի լինել... ընկղմմբ, որպէս
առնեն Յօնք... հանդերձ հեղմմբ...
որպէս առնեն արդ Լատինք... եւ որոշու-
մմբ», որ ըստ Մաշտոցի, կը յաւելու-
նա, «կ'ըլլայ երեք անի ջուր հեղով Երբոր-
դութեան իւրաքանչիւր անձի անուն յիշեալ
առնեն: Այս երեքի հեղման վտանգ Հայ Մաշ-
տոցը կը կանոնէ վերախաչ երեք անգամ ըն-
կղմել ի ջուր, որպէս պահանջէ եւ ընդարձակ
Քրիստոնէականն Յունաց:

Մկրտական եկեղեցիք, սակայն, ընդ որս
են եւ Աշակերտք, «կը հաւատանք», կ'ըսեն,
«թէ քրիստոնէական մկրտութիւնն է հաւա-
տացելոյն ընկղմելն ի ջուր»: Եւ այս ընկղմ-
մելոյ պայմանն այնքան էական կը համարին
մինչեւ առանց նորա մկրտութեան չլինել վա-
ւեր: Եւ «վակեալ դրութեան» պաշտպանք,
որպիսի են եւ մասնաւոր միտինարք նոցին
ի Տաճկաստան եւ «Աշակերտք Քրիստոսի»,
հետեւապէս, չեն կրնար ի հոգեւոր հաղոր-
դութիւն ընել ընդ որս չեն թաղեալք ի ջուր
Պահանջ՝ որ չընեն Հայ, Յօնք, Լատին. եւ
Աւետ. եկեղեցեաց ոչ մին, իբրեւ ի Մ. Գիրս
անորոշ թողուած խնդիր, եւ զոր պարտ է
թողուլ աղատութեան խղճի: Այլ եթէ այս-
պիսի արարողութեանց պատճառաւ իսկ Մը-
կրտական եւ Աշակերտական սկզբունք չը
ներեր ունենալ ընդ այս հաղորդութիւն, ալ
ի՞նչ բանի մէջ նոքա ընդ այս կրնան լինել
հաղորդ, կցորդ եւ միաբան: Եթէ ջրին վա-
րէ վեր ելնել (թաղուել), եւ վերէն վար իջ-
նել (հեղանիլ), շատ տարբեր բաներ են եւ
յոյժ կարեւոր, ալ ի՞նչ կրնայ համարիլ ան-
կարեւոր, յորում ոք պիտի լինի ազատ: Ե-
թէ ջրին շատն ու քիչը այնքան մեծ դանա-
զանութիւն են, մինչեւ շուտով երախաչին
լինել սրբեալ եւ փրկեալ, իսկ քիչ ըլլալուն
համար զրկեալ ի շնորհաց Հոգւոյն եւ յոր-
դեգութենէ... գէթ ի հաղորդակցութենէ
Եկեղեցոյն, ալ ոչ կը մնան խղճի աղա-
տութեան: Եթէ ջրի շատն ու քիչը, վերն
ու վարը էական են գործոյ հնազանդու-
թեան... վերլուծեան, ալ ինչ կը մնայ չե-
ական:

Ս. Մ. ԻԳՆԱՏԻՈՍԵԱՆ
Զմեռնիա, 86 յուլիս 16/28
ՅԱՒԱԼԻ ՔՈՒԷԱՐԿՈՒԹԻՒՆՔ
Տեղւոյս առաջնորդական տեղապահը Պո-
ղոս եպիսկոպոս յորմէ հետէ կը վարէ զայս

պաշտօն, նոր կենդանութիւն մը առած եւ
նոր աշխոյժ մը զգեցած են Պողոսեան եւ Ա-
պօղոսեան անուամբ այն երկու կուսակցու-
թիւններ, որք եթէ ոչ մեռած՝ գէթ նիւհած
էին տարիներ առաջ, երբ Պողոս առաջնոր-
դական աթոռէն վար առնուեցաւ: Համա-
պատասխան այս երկու աղգային հինաւորեց
կուսակցութեանց կան թահարեան հզօր եւ
Հոսանեան տկար երկու նորածին կուսակ-
ցութիւններ նաեւ մեր հայրենակից Թրքաց
մէջ: Զարդիս հոս տիրող սոցիալ Հայ եւ Թուրք
կուսակցութիւններ չէ թէ բոլորովին ան-
ջատ եւ իրարու նկատմամբ անտարբեր են,
այլ ընդհակառակն համերաշխութեան կապով
մը միմեանց կապուած են թահարեանը Պո-
ղոսեան ու Պողոսեանը՝ Թահարեան, եւ Հա-
սանեանը՝ Ապօղոսեան ու Ապօղոսեանը Հա-
սանեան ըլլալով:

Իրաց այս վիճակին մէջ տարածած քուէ-
արկութեան խնդիր մ'ալ երեւան եկաւ, որ
կրակի վրայ լեցուած իւզի պէս աւելի բոր-
բոքեց կուսակցութիւնները:

Տեղւոյս Արդ. Երեւանիստական ժողովը,
որոյ մեծամասնութիւնը Ապօղոսեանք կը
կազմեն եւ որ ի դիմաց ժողովրդեան առաջ-
նորը ընտրող մարմինն է, դեռ իւր օրինա-
կան շրջանը ըստ սահմանադրութեան չլրա-
ցած, ինչպէս Աբե-եթ մանրամասնօրէն կը
հաստատէ, լուծուելով Ապօղոսեանք կը զայ-
րանան, կը բողոքեն, կը հեռագրեն եւ Պո-
սեմնակ Վանեցիք ալ հանրագիր մը կը մա-
տուցանեն առ Ամեն. Պատրիարքն, յայտա-
բարդ թէ նոր երեւանիստաց ընտրութիւն
ի Վան երեք օրինաւոր չէ եւ թէ Պողոս
եպիսկոպոս առաջնորդական կոչման դիմովին
անհամապատասխան է: Ընդ այս Ամեն. Պատ-
րիարքը կը խոստանայ պարտաւորապէս
ստորագրել: Վերջապէս յունիս 21ին շաքաթ
երեւոյ, Պոսէն կը հեռագրուի անհատից ու
մանց թէ հրաման խրկուած է Պողոս եպիս-
կոպոսին դադարեցնելու ընտրութիւնները:
Սակայն յաջորդ օրը, կիրակի, քուէարկու-
թիւն կը սկսի: Ապօղոսեանք ոչ մի քուէ-
արկութեան չեն մասնակցիր, երկու թաղի
մէջ ժողովուրդը կը գոցէ եկեղեցիները ար-
տաքսելով ընտրութիւն կատարողները եւ
երկու տեղ ալ կուտելով զինուորներու հետ,
զորս Պողոս եպիսկոպոսի խնդրանք կառա-
վարութիւնը խրկած էր, հակառակ անոնց
գնառակներու եւ սուրներու հարուածոյ, կը
խորտակէ քուէտուփը եւ կը խափանէ
քուէարկութիւնը: Երեք տեղ քուէարկու-
թիւն ընդդէմ ժողովրդային մեծ յուզման կը
լինին եւ բազմաթիւ աղգայնոց ձերբակալ-
մամբ կը վերջանան: Այս կորուստը մէջ
շատեր վերաւորեցան, բայց բարեբաղդաբար
անձի կորուստ չեղաւ թէեւ աչացը եղաւ:

Ըստ մեզ, մինչդեռ ժողովրդեան մեծա-
մասնութեան կամաց հակառակ էր այսպիսի
ընտրութիւն մը, աղգասիրական գործ կա-
տարուած կ'ըլլար եթէ զինու ղորութեամբ
յառաջ տանելու ջանք չըլլար:

ՅԵԱՆ ԱՊՐԱՍԻԵԲԵԱՆ
Վան, 6 յուլիս 1886
ՄԱՀԱԳՈՅԺ
Օր. Նունիա Զ. Զգնաւորեան յետ երկա-
րատեւ տաժանելի հիւանդութեան իւր մահ-
կանացուն կնքեց իննեւտասանամեայ ծաղիկ
հասակին մէջ ի յուլիս 23, ըստ Լատ. կերակ-
առաւօտ ի Բերա:

Պատ. Կարապետ Գաբրիէլեան որ վախ-
ճանեալ օրիորդին վերջին օրերը յաճախ այ-
ցելութիւն ըրած է, կը վկայէ անոր քրիս-
տոնէական զգացմանց համար եւ թէ որքան

օգտակար եղած էր անոր հիւանդութեան
նեղութիւնները եւ մահուան մերձեւորը
պատրաստ եւ յարմար լինելով՝ ըլլալ փայ-
լուն աղամանք մը Քրիստոսի թաղին վրայ,
կը յարէ նաեւ. Մահէն մէկ օր յառաջ ըսաւ
օրիորդը, «Ես կ'երթամ այնպիսի հանդիստ
մը ուր երբ զիս տեսնէք պիտի հիանաք»: Կի-
ւերակէ տաւաօտ անհամբեր ինձ կը սպա-
սէր, եւ երբ զիս տեսաւ, մեծապէս ուրա-
խացաւ: Թէպէտ այս ժամուն մէջ մահը իւր
վերջնական գործը կը կատարէր, առկալին
յաւիտեանական կենաց բերկրութիւններն հո-
գեոյն խորութիւններէն լուսոյ նման դուրս
կը ցոլանային: Իւր վերջին շունչէն մի քանի
րոպէ յառաջ երբ մտքը ջրոյ կաթիլներով
իւր տապալակով շրթունքները կը թրջէր,
նուազ սակայն որոշ ձայնով մը ըսաւ, «Ահա
ես կ'երթամ այնպիսի ջուր մը խմելու որ
ընաւ պիտի չծարաւիմ»: Եւ մեղմ ձայնով
մը երգեց հետեւեալ երգը

Վերերն ունինք տուն երջանիկ. եւն.
Օր. Նունիա այսպիսի նորոգ. ապացոյց մը
տալով միացաւ այն վկայից ստուար բանա-
կին հետ որք յաղթանակաւ կատարեցին իրենց
մահկանացու կենաց արշաւանքը: Ինք իբր
փողովոզուն ասաղ շարուեցաւ այն վկայից
փայլուն համաստեղութեան մէջ որք կը շող-
շողան երկնից կամարին վրայ:
Արդ թող հանգչի այս մարմինը դերեղմա-
նին մէջ՝ մինչ ծաղի յարութեան ոսկեփայլ
արշալոյսը, եւ Փրկիչը գայ իւր գանձերը
ժողովելու:

«ՅԱՆԱՐԾԱԿ»

Ննջեց ի տէր բաղմաց ծանօթ, ծերունա-
ղարդ սարկաւազը Հաճի Պողոս Տոնճիւն,
քանի մը օր առաջ. երկուշաբթի օր մը մին-
չեւ իրիկուն գործերովը զբաղած էր, իբր-
կունը մինչեւ ժամը կէս հողաբարձուաց ժո-
ղովոյն մէջն էր. կ'երթայ տուն ընթրիք կը-
նէ, ընտանեկան աղօթքը սովորականէն շատ
աւելի ջերմեանով ու երկայն կ'ընէ, օրհ-
նութիւն կը մաղթէ ի Տեառնէ իւրաքանչիւր
զաւկին ու թոռան համար, կ'աղօթէ եկե-
ղեցոյ խաղաղութեան եւ շինութեան համար,
կը քննայ քիչ մը տկարութիւն զգալով,
հազիւ ժամ ու կէս կանցնի «Որդին մարդոյ»
կու գայ «Իրիկունը» «գուռը կը դարնէ», իր
նեղութիւնը սոստկացունելով, հաւատարիմ
ծառան բանալու կը ջննայ, քովը եղողնե-
րուն «Մահէն չեմ վախնայ Յիսուսին քովը
կ'երթամ» ըսելով: Իւր տաղանդներուն մէջ
կ'աղօթէ, «Բու կամքք թող ըլլայ» ըսելով: Ու
թը զաւակ ունի, չորս մեծցած տղաքներ եւ
չորս աղջիկներ նոյնպէս մեծցած: Իւր տղոցմէն
եւ ոչ մին տունն էր, զի Ամերիկա, Պաշտաւ,
Պոլիս, եւ Մէրտին կը գտնուէին այլ եւ այլ
գործերով զբաղած: Աղջիկները որ քաղաքիս
մէջ էին, չկրցան բոլորիլ իրենց սիրելի հօր
չուրջը վերջին հրաժեշտի ատենը: Այս անգի
Աւետարանականաց հնազանդներէն էր նա, դա-
ռն հալածանաց զինանալով յարատեւեց 23
տարի եւս սարկաւազութեան պաշտօնը կա-
տարեց, ծոռայելով անխնայ աշխատութեամբ,
որ եւ է պարտաւորութիւն յօժար սրտով կա-
տարելու կ'արտոյար: Թէ՛ իրենները եւ թէ՛
եկեղեցին կը զգան թէ մեծ կորուստ ունե-
ցան եւ կ'արժէ որ սգան, բայց մահուամբ
նորա անձին եղած շահովը կրնան միմիկա-
րել: Ի սրտէ միտիթարութիւն կը մաղթենք
թէ՛ ի տար աշխարհ գտնուող սիրելեաց եւ
թէ՛ ամենուն որ ծանր վիշտ կրեցին այս
առթիւ:

Մենք հողուազիւտ կը կարծենք յանկար-
ծական մահը, բայց պատահած ատենը զու-
գորդութեամբ շատ մը այնպիսի գէպքեր կը
խօսուին, որ անատեն կը յայտնուի թէ մեր
կարծածէն աւելի են այնպիսի մահեր, եւ եթէ
խորհինք թէ գուցէ մենք ալ անանկ պիտի
յանկարծակի մեռնինք տեղ ունի: Վերջապէս
պիտի մեռնինք ինչ կերպով ըլլայ թող ըլլայ՝
ուստի արթուն եւ պատրաստ ըլլանք:
Բընտուան Գ. ԱՊԼԱՆՏԵԱՆ

ՀԱՆՐԱՊԵՏ ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ

Յուլիս 26, ըստ Յունի, և Օգոստոս 7, ըստ Լատ., 1886

ԱՆԳՂԻԱ ԵՒ ԶԻՆԱՍՏԱՆ

Լորտ Բողազը Սրտաքին գործոց պաշտօնէի իւր պաշտօնը իւր Պահպանողական յանձնարարին յանձնելէն քիչ առաջ յոյժ կարեւոր դաշնագիր մը կնքած է Չինաստանի հետ։ Այսպիսի մեծ զինուորներ ըրած է նա Չինաստանի յայտ որ թափաք կը թելադրէ թէ աւելի աղէկ կ'ըլլար թողուլ խնդրոյն որոշումը առնոց որ այսուհետեւ պիտի ստանձնեն Անգլիոյ արտաքին աշխարհավարութեան պատասխանատուութիւնը։ Հաւանականապէս Լորտ Բողազը ի պատասխանն ասոր պիտի ըլլար այս թէ այս է արդիւնք բանակցութեանց որ ամիսներով տեւած են եւ որքանչափ յառաջ գացած են զորս չէ հարկաւանդուներ։

Չինաստան կը պնդէ ունենալ տեսակ մը թելադրութիւն կամ հովանաւորութիւն Պիրմայի վրայ, ի նշան որոյ Պիրմայիք սովոր էին զրկել տաւն տարին մի անգամ պատգամաւորութիւն մը ի Բէքին, տանելով իրեն հետ Պիրմայի զինուոր բերքերէն օրինակներ իբրեւ նուէր Կայսեր։ Մեծին Բրիտանիոյ կառավարութիւնը կը խոստանայ չարունակել այս սովորութիւնը։ Ուրիշ զի ջուր մը ի նպատակ Չինացոց է թիպէթի պատգամաւորութեան յետս կոչումը։ Չին կառավարութիւնը յօժարակամ ձեռք դարկաւ ապահովել այսպիսի պատգամաւորութեան մը երթելու, եւ տուաւ գրաւոր հաւատարմութիւն այս բանին։ Բայց այժմ որ ընդ տնօրինութեամբ Անգլիացի պաշտօնակալի այս պատգամաւորութիւնը իւր ճամբան չաբախներով շարունակելէ ետքը հասած է թիպէթի սահմանագիծը, յետս կոչուած է Չին իշխանութեանց խնդրանայ վրայ որ երկու կը յայտեն թէ տեղային վրդովմունք պիտի ծագէին եթէ պատգամաւորութիւնը մանէր Պուտայակոնութեան սուրբ երկիրը։ Թափաք կը կարծէ թէ յոռի սկզբնաւորութիւն մը հաստատուած է թող տրուելով արեւելեան կառավարութեան մը եղծանել իւր պայմանագիրը։

Չինաստան իւր կողմանէ կը խոստանայ թող տալ Անգլիոյ տնօրինել Պիրմայի ներքին վարչութեան գործը ինչպէս որ իւր աչքին կ'երեւի հաճոյ, տնօրինել առեւտրական զիւրութիւններ ի մէջ Պիրմայի եւ մերձակայ Չինական Երկրան գաւառին, կարգել յանձնախումբը զձեռն սահմանագիծը եւ խախտուել վաճառականութիւնն ի մէջ Հնդկաստանի եւ թիպէթի։

Օգոստոս զոր Անգլիա կը յուսայ ի ձեռք բերել այս զինամը, է բազմադիմի։ Անգլիոյ այսու կը յուսայ զպաշտ եւ կասեցունել Պիրմայի ապստամբները, որպէս զի չափնկալեն Չինաստանէ այսպիսի ձեռնտուութիւն մը ինչպէս Թոնքինի եւ Գաղիոյ պատերազմին ժամանակը։ Կը յուսայ զարգացունել այն վաճառականութիւնը Չինաստանի ներքին բազմամարդ գաւառաց մէջ, զոր ապահովել էր անոր զինաւոր շարժառիթը Պիրմայի դրաւման մէջ։ Եւ Անգլիա կ'ողգէ ցուցնել ընդ Չինաստանի բարեկամական յարաբերութիւններ հաստատելու փափաքը, որպէս զի երկուքն Պետութիւնք ի միասին մաքաւեն ընդդէմ տոնձգութեանց Ռուսիոյ որ կը սպառնայ երկուքն եւս։ Եթէ Չինաստան ընդունի Անգլիոյ զինուորներն այսու տեսութեամբ, եւ փութայ հաստատել առեւտրական յարաբերութիւններ, յայնժամ Լորտ

Բողազը ի աշխարհավարութիւնը կը հռչակուի յաջողեալ։ Բայց եթէ Չինաստան համար ի զայս զինուոր իբրեւ տկարութեան խոստովանութիւն Անգլիոյ կողմանէ, եւ չկատարէ իւր մասն անոր մէջ, յայնժամ պայմանագիրը կը դատապարտուի Անգլիացոց կողմանէ։

Լորտ Սալզբորի վարչութեան առաջին քայլերէն մին, հաւանականապէս պիտի ըլլայ սկսել աւելի հզօր աշխարհավարութիւն մը ի Պիրմա, եւ ջանահար լինել ընդ փոյթ զպաշտ պատամբները։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Սը. Բեթրապուրկէ առ թափաք գրուած նամակ մը ուրիշ մանրամասնութիւններ եւս կը յիշէ Անգլիայական երկրութեան վրայ, որ ինչպէս արդէն հրատարակած ենք, բացուեցաւ մինչեւ Մէրվ, յուլիս 14ին։ Յիշեալ քաղաքն հասնող առաջին կառավարին մէջ կը դանուէին Գոմարոֆ եւ Անէնքոֆ զօրավարները, որոց ընդ առաջ ելին կայաւորանք 1,000 թիւրքմէնք հեծեալ։ Մէրվէ անդին ճամբուն շինութիւնը արագ յառաջ կը տարուի դէպ Սըմըրզանտի Կասպից ծովին վրայ Միքայէլովսքի հեռաւորութիւնը Մէրվէ է 748 ֆէրթ, եւ Միքայէլովսքիէ մինչեւ Սըմըրզանտ ամբողջ հեռաւորութիւնը կ'ըլլայ 1,333 ֆէրթ։ (Վերսիլ քիչ մը աւելի է քան զքիւլմէթը, մին ըլլալով 3,281, եւ միւսը՝ 3,501 Ամերիկեան ոտք։) Ճամբուն 300 վերսթը կ'անցնի Պոլսարայի երկրէն, բայց բոլոր մնացածը Ռուսիոյ երկրէն։ Կայարաններէն ոչ սակաւք են անապատին մէջ, բայց անոնց ամիսուն եւս ջուր կը մատակարարուի, ու մանց խողովակաց միջոցաւ, ոմանց յատուկ շինուած կառասկումբերով մինչեւ անոնց գլուխուած տեղերը։ Կ'ակնկալուի թէ ի զիպել պատերազմի ի Կեդրոնական Ասիա, կարելի պիտի ըլլայ օրը մինչեւ 12 կառասկումբ զըրկել այս ուղւոյն վրայէն։

Կալկաթայէն զարնուած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Անգլիացիք որ սկսած էին չինել երկրութեան մը Պետութեան մէջ, աւարտած էին զայն յուլիս 23ին մինչեւ Բէթայի 9 ժամու ճամբայ մնալով։ Բէթայ է Աֆղանեան սահմանագիծին վրայ։ Այսպէս այս երկու մեծ տէրութիւնք քայլ առ քայլ կը մօտենան իրարու։

Գերմանացի քանի մը երեւելի թերթեր կը ջատագովեն Անգլիոյ ընդ Գերմանիոյ եւ Աւստրիոյ նիդակակցութեան մտնելու գաղափարը։ Եթէ Լորտ Սալզբորի կարող ըլլայ կազմել զօրաւոր պաշտօնէութիւն մը, կը կարծուի թէ Իշխան Պիզմարք պիտի հաւանի այսպիսի նիդակակցութեան մը Անգլիոյ թէ՛ շահուց եւ թէ՛ արժանապատուութեան համաձայն պայմանօք։

Կայ տարաձայնութիւն մի եւս թէ Կոմս Բոպլանթ, Իտալիոյ Արտաքին գործոց պաշտօնէան, պիտի այցելէ Վիէննա եւ Պետրին։ Չկայ իրական պատճառ թէ ինչու համար այս 4 Պետութիւնք չ'միաբանին կողմէ հզօր նիդակակցութիւն մը։ զի այսպիսի նիդակակցութիւն մը պիտի ըլլայ զօրաւորագոյն երաշխաւորութիւն խաղաղութեան։ Յայտնի է թէ անկարելի է որ ի օրուէ միաբանութիւն ըլլայ Գաղիոյ եւ Գերմանիոյ մէջտեղ, կամ Ռուսիոյ եւ Աւստրիոյ եւ կամ Ռուսիոյ եւ Անգլիոյ մէջտեղ։ Բայց յիշեալ 4 Պետութիւնք չունին պատճառ իրարմէ փախարկելու կամ կասկածելու։ Ծշմարիտ է թէ կան Իտալացիք որ ուրախ կ'ըլլան եթէ զՏալմա-

ցիա կորդեն Աւստրիայէ, բայց այսպիսի գաղափար մը զիւանագիտաց գործնական ընթացից սահմանէն դուրս է։ Վիէննայի Աւստրիայէ Չալկալ լրագիրը խօսելով այս նիւթին վրայ կ'ըսէ, «Արտաքին գործեր Սը. Կլաուսթրին համար էին ոչինչ, բայց Լորտ Սալզբորի համար են ամէն բան։ . . . Արդի ժամանակիս մէջ մեծ պէտք կայ Անգլիոյ եւ Գերմանիոյ, Աւստրիոյ-Հունկարիոյ եւ Իտալիոյ ազդեցութեան միանալուն, կասեցունելու համար Ռուսիոյ յառաջխաղացութիւնները մէկ կողմէն» եւ Գաղիոյ արկածախնդրութիւնները միւս կողմանէ։

— ԶԲարիզ պաշտպանելու պաշտօնն ունեցող ժողովը մերժած է Բարիզու ամբողջութիւնները մասամբ քանդելու առաջարկութիւնը զոր ներկայացուց եւ ջատագովեց Զօր. Պուլանիէ։ Սորա փառան էր այս թէ ամբողջեան արտաքին շարք եւ մեծ թիւն զանօթներու գործածութիւնը անօգուտ ըրած էին պարիսպը։ Ասոր պատասխան արքունեցաւ թէ 1870ին եթէ չլինար այն պարիսպը Բարիզ անկարող կը դանուէր դիմադրել, կամ թշնամին քաղաքին ուտեստը հատնելէն շատ աւելի առաջ կը խուժէր քաղաքէն ներս։

— Ի Միացեալ Նահանգս բաւական յուրում յառաջ եկաւ սալուրն առնով թէ Մեքսիկացիք բանտարկած էին Ամերիկացի խրմբազիր մը վասն զի նախատական յօդուած հտորակած էր Մեքսիկացի խմբազիր մը դէմ, եւ այսուհետեւ Մեքսիկացի դատաւորը մերժած էր արձակել զնա ընդ երաշխաւորութեամբ։ Մեքսիկացի զինուորք հաւաքուեցան սահմանագիծը եւ Ամերիկացի կառավարութիւնը պահանջեց խմբազիրն աւզատ արձակուիլ։ Ըստ վերջին լրոց Մեքսիկացի կառավարութիւնը խոստացաւ թէ խմբազիրը պիտի արձակուէր ընդ փոյթ, եւ այսպէս հանդարտեցաւ յուրումը։

— Յուլիս 24, չաբաթ օր դարձեալ ունեցողութիւն գրաւեց Ռուսիոյ նաւատորմին զարգացումը։ Այդ օր Զարը դնաց Պալմիրի նաւարանը, եւ նախ օդնեց երկու նոր դրահաւորաց գոգերը դնելու գործին։ Այս դրահաւորաց մին պիտի ունենայ 326 եւ միւսը՝ 377 1/4 ոտք երկայնութիւն։ Վերջինը երբ աւարտի, պիտի ըլլայ մեծագոյն նաւը Ռուսիոյ նաւատորմին մէջ։ Այսուհետեւ Զարը ելաւ զարգարուն դահաւորակի մը վրայ, ուստի դնեց ի ջուր իջուցումը նոր ծովառմբ բակիր նաւու մը որ ունէր 227 ոտք երկայնութիւն, եւ ժամը 20, 21 մղոն ճամբայ կ'անուր։ Ըստ Ռուսաց սա է ներկայ ժամանակիս նաւաշինութեան հրաշակերտաց մին։

— Յուլիս 23ին, Կիրակի օր, յԱմսթէրամ օստիկանութիւնը միջամտեց արգելել ժողովրդային բայց անգութ զբօսանք մը, եւ խռովարարաց ամբոխ մը դոյացաւ, որոցմէ 23 մարդ մեռան, եւ ուրիշներ, թուով իբրեւ 90, որոց մէջ կը գտնուէին օստիկանութիւնէն 40 անձինք, վիրաւորուեցան։

— Նիւ Ֆրանկֆուրտէ առնուած լուրերէ կ'իմացուի թէ ի Լապրատոր 10,000 մինչեւ 15,000 անձինք զրկուեցան հաղորդակցելէ զրոյ աշխարհին հետ ձեան սաստիկ փոթորկի մը պատճառաւ որ սկսաւ յուլիս 20ին, եւ կը կարծուի թէ չեն կրնար անոնք զերծանիլ մահէ։

Չինորութիւնն անյաջող եղած է հոն, եւ Հնդկիք կ'ուտեն իրենց մեռեալ ընկերները։ Սաստիկ եւ տարածած ցուրտը կը պատճառի արջային սատին անաղին զանգուածէն զոր կոհակը դիզած են ծովափանց վրայ։

—Հնախապէս կը ծառայէին հիւսիսային արեւելեան Իսապիլոյ բոլոր գաղտնային կողմերը, բայց տեղեաց չափին մէջ ցուցած չէ ծանր փոխադրական յատկութիւն, եւ չպատճառեր մեծ երկիրը։ Ամառուան եղանակը այժմ բաւական անցած ըլլալով կրնանք յուսալ թէ եւ ոչ ուրեք սաստիկ պիտի ըլլայ ամառը ինչպէս եղաւ ի Սպանիա անցեալ ամառ, կամ ինչպէս ի Նաբոյի, Մարսիլիա եւ Թուլոն երկու տարի առաջ։ Բայց անցնելու են քանի մը շաբաթ եւս որպէս զի այս յոյսը վստահելի ըլլայ։

—Ի Սանթիեակոյ Զիլի, կը պատմուի թէ կայ սաստիկ ծաղկի հիւանդութիւն։ Հրամայուած է որ Զիլի բոլոր զինուորը եւ սաստիկանք պատուաւորուին։

—Ֆրանս Լիւթ, Հունգարացի ծննդեամբ, թերեւս համբաւաւորագոյնն արդի դաշնակահարաց, մեռաւ ի Բարիզ օգոստ. 1ին, իւր 75 տարեկան։ Իւր հրապարակային առաջին նուագածութիւնն ըրաւ մինչ էր իննամեայ, եւ ստացաւ մեծ համբաւ։ Եւրոպայի բոլոր զլիսաւոր քաղաքաց մէջ։ Համբաւաւոր էր նաեւ իւրեւ յօրինիչ երաժշտական եղանակաց, եւ իւր վերջին տարեաց մէջ մեկուսացած էր ըստ մեծի մասին շարադրել սըր-քաղան երաժշտութիւն։ Յամին 1863 ընդունեց կարգ կաթողիկէ եկեղեցականին։

—Բաց ի Մոնթէնէկոյի Նիքոլա Իշխանին փեսայ Բիթեր Գարաեորիլիէլիչէ, այն գերդաստանին մի այլ անդամն եւս է թեկնածու Սերվիոյ գահուն։ Սարա Գարաեորիլիէլիչ, այրին Բիթերի հօր երէց եղբոր ճորճի, կը պնդէ թէ գահուն իրաւունքը կը պատկանի իւր երէց որդեոյն Ալէքսիսի, եւ ըստ Թաշլի վիճանայի թղթակցին, նա կ'երթայ Սթ. Բիթերսպուրկ պահանջել զայն։ Սարա Գարաեորիլիէլիչ ճամբայ ելլելէն առաջ խորհրդակցած է Նիքոլա Իշխանին հետ, որ խրատած է զնա սպասել, ըստ որում չկայ առիթ հետադառնելու Գարաեորիլիէլիչի գերդաստանին այլեւ այլ անդամոց իրաւունքները, մինչ Սերվիոյ գահը չէ մնացած պարագայ։ Թաշլի նոյն թղթակցը կ'ըսէ թէ Սարա Գարաեորիլիէլիչ ունէր ընդարձակ կալուածներ ի Բուսնիա, զորս վաճառած է 3,000,000 ֆրանքի, որոյ 1,000,000 ը Անգլիական դրամատան մը յանձնած է եւ մնացածը պարտատէս է ծախսել իւր որդեոյն իրաւունքը ձեռք բերելու համար։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պուլկար կառավարութիւնն անուանած է իւր պատուիրակները գործակցել Ասորոյ Էֆէնտիի եւ Մաճիս փաշայի կազմական Կառնադորոյն քննութեան մէջ։ Նոքա են Մ. Տիմիթրոֆ, կառավարիչ Փիլիպպէի, (Բուպէթեան վարժարանի ընթացաւարներէն) եւ Մ. Բիրիաքոյ Զանքոֆ, Պուլկար գործակաւարն ի Պուքարէսթ։ Այս վերջինն է եղբայր Մ. Զանքոֆի որ Պուլկար կառավարութեան այսքան նեղութեանց պատճառ եղաւ, բայց նա է տարբեր ոգւոյ տէր մարդ եւ է հակառակ կուսակցութեան։ Երկու շաբթի բոլոր պատուիրակը բաց ի Մ. Զանքոֆէ հասան Սոֆիա։ Ըստ բանից Սթաֆուլի, Օսմ. պատուիրակաց հրահանգ արուած է պնդել որ Կազմական Կառնադորոյն փոփոխութիւնը սակաւ ըլլան որչափ որ կարելի է։

—Մոնթէպէլլոյ կոմս, Գաղիական զորքեւ պանն, հասաւ մայրաքաղաքս երկուշաբթի առաւօտ։

—Հաֆէթի կ'ըսէ թէ Սախտ փաշայի եւ

Մոնթէնէկոյի Կ. պոլսոյ գործակաւարն մէջտեղ գոյացած կարգադրութեան մը համեմատ, հրահանգ զրկուած է Չէթինէի Օսմ. դեսպանին շուտով կարգադրել բոլոր խնդիրները որ կապակցեալ են Օսմանեան եւ Մոնթէնէկոյի սահմանադրուող գծման գործին հետ։

Զեկուցուած է նաեւ Պարսից դեսպանին թէ ընդ հուպ պիտի կարգադրուի իր թուրի խնդիրը։

—Անցեալ շաբթուան յերոզակաց չորսգործութեանց մէջ են հետեւեալք։ Մայրաքաղաքէն Նէվշէիր գարձող 4 ուղեւորաց վրայ յարձակած եւ անոնցմէ կողոպտած են 100 լիւրա։ Քանի մը մարդիկ էնկիւրիի մօտ Գըզըճայի ջերմուկին քով կողոպտուած են, թերեւս յերոզակաց նոյն խմբէն։ Հեծեալ զաւիշներու խումբ մը ելած են ի խնդիր նոցա։ Զմիւռնոյ կուսակալութեան մէջ Այլալըցի երկու երեւելի անձինք լեռները տարուած են, եւ զայնս ազատ արձակելու համար շարադրած կը պահանջեն ծանր փերկանք։ Կը կարծուի թէ այս է գործ 20 անձերէ բաղկացեալ յերոզակաց խմբոյ մը որ մօտեցաւ եկած են Յունաստանէ։

Դեռաւոր Օրիորդ մը առեւանգուեցաւ Ադրիանապոլսոյ կուսակալութեան Հաիրապօլու քաղաքէն, եւ տեղւոյն կուսակալը հեռագիր զարկած է ամէն կողմ, հրահանգելով ձերբակալել յերոզակները։ Թաշլիէ կ'իմանանք թէ օրիորդն ազատ որձակուած է այժմ, կ'երպով մը։

—Ռուսիոյ Կոյսը ի նշան իւր բարեկամական սիրոյն, զրկած է Վեհ. Սուլթանին մեծագին մուշտակեաց վերարկու մը։

—Որոշուած է կառուցանել Ալպանիոյ Ալլընա քաղաքին մէջ զինուորական միջերանոց (սէնթ) մը ուր միջերին զէնքերը որ բաժնուեցան կոմունորաց Յունական տաճարային ժամանակը։ Միջերանոցը պիտի կառուցուի ժողովրդային հանգանակութեամբ, որոյ նախաձեռնութիւնն ըրած է Ալլընայի երեւելի բնակչաց մին։ Միջերանոցին կառուցման գործն սկսած է արդէն։

—Արեւ. Բումբէլիէ դադարող (հաճախ) ցարդ զերծ էին զինուորական ծառայութիւնէ. բայց Կայս. կառավարութիւնը հրահանգ տուած է զադիականաց տեսուչ յանձնարմարոյն յորինել անոնց մարդահամարի ցանկը, իւրեւ պատրաստութիւն զինուորագրութիւն ընելու։

—Սթաֆուլի խումբին նայելով Պուլկարիոյ Սոպրանիյէն իւր նիստերը փակելէն առաջ քուէարկած է 500,000 ֆրանք երեք երկաթ թուղեաց նախապատրաստական գործողութիւններ կառուելու։ Անոնցմէ երկուքն մին է այն որ կ'երթայ Եամպուլիէ Պուրկազ, եւ միւրը՝ Եամպուլիէ Թըրնուլա, ինչպէս յիշած ենք ասկէ առաջ։ Երրորդը պիտի անցնի Եէնի Զապրոյէ եւ Թըրնուլայէ Սիւթով Դանուբի վրայ։ Եթէ այս գիծ աւարտի, պիտի կցէ զԿ. պոլսի Բումանիոյ երկաթ թուղեաց հետ, եւ կ'ըսուի թէ Բումանական կառավարութիւնը կ'առաջարկէ շինել կամուրջ մը Դանուբի վրայ։ Երկաթ թուղեաց բուն շինութեան համար Սոպրանիյէի ուրիշ մէկ քուէարկութեան պէտքը կայ։

—Լրագիրը կը գրեն թէ ի Պուլկարիա պատերազմի ընդարձակ պատրաստութիւն կ'ըլլայ։ Ըստ Թաշլի 20 կառք բեռնաւորեալ զինուոր եւ ռազմամիջերօք հանդերձ բազում զօրօք ժամանած են Փիլիպպէ Սոֆիայէ, եւ թէ բոլոր առողջ կազմ ունեցող մարդիկ ամէն ազգէ 20 է մինչեւ 40 տարեկան, զի նոց ներքեւ կոչուած են։ Ասոնք ամէնքը

կ'ըլլան աշխատող զինուորական կրթութեանց պատրուակաւ, բայց յայտնի է թէ այդ որոշեալ ժամանակէն մէկ ամիս առաջ տեղի կ'ունենայ այս, եւ ինչպէս կ'անուանուի զօրքը նոյնպէս եւ Էֆէթ զօրքը կոչուած են զինուոր ներքեւ։ Թաշլի կ'ըսէ թէ 2 դունդ զօրաց, իւրաքանչիւրը բաղկացեալ 23,000 մարդէ, պիտի կազմուի յԱրեւ. Բումբէլի, եւ ըստ նոյն թերթին 120 Ռուս սպայք անցած են ի Սերվիա։ Սերվիա կոչած է բոլոր այնպիսիները որ կարող են զէնք կրել, սա պատրուակաւ թէ պիտի ուղղէ զէնք կողոպտածաց ցանկը։ Չենք գիտեր թէ այս լուրերը որչափ ստուգութիւն ունին, բայց եթէ ճշմարիտ են, կը ցուցնեն փառնոք մինչեւ իսկ թէպէտ չկենայ թշնամական նպատակ։

—Թաշլի կ'ըսէ թէ Կրոսէֆ ընկերութիւնը որ ձեռնարկած է շինել զԿ. պոլսի կցող Չարկարոս-Վարաքէլ երկաթուղին, յաջողած է ընել փոխառութիւն 6,000,000 ֆրանքի, եւ թէ Պուքարէսթէ Մ. Կրիկորոֆ կնքած է պայմանագրութիւն ուղեւորային մասին համար որ կ'անցնի Տրակոմանի կրճէն, խոտանալով աւարտել զայն մինչեւ 4 սեպտեմբերի, 1887։ Պելկրատէ լուր կը տրուի թէ պայմանագրութիւն մը կնքուած է շինել երկաթուղին Սերվիական բաժինը, եւ թէ գործին պիտի ձեռք դարձուի անմիջապէս։

—Անցեալ կիրակի օր, ժամ ըստ Թուրքաց իւր 1ին, մինչ Մեծ Եպարքոսը կառք նստած կերթար Բ. Դուռը, սոյն Պաշտօնատան մօտերը մարդ մը չորս անգամ կրակ ըրաւ անոր վրայ։ Հրազէնին գնատակներէն մին պարագայ ելաւ, եւ երեքը կառքին հանդիպեցան, եւ բարեբաղդապէս յիստ մը չեղաւ Նորին Բարձրութեան։ Հրազէն արձակող անձը ձերբակալուելով սկսուած է հարցափորձը։

ՎԵՐՁԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Օգոստ. 3ին հնախապէս բռնուեցան 7 եւ մեռան 3 հոգի ի Թրիէսթ, եւ 2 հոգի մեռան ի Ֆիուրմ։

—Յունաստանի Թագաւորը որ կ'այցելէ Եւրոպայի այլ եւ այլ կողմերը, օգոստ. 4ին Թուրինէ մեկնեցաւ Բարիզ երթալ։

—Սերվիոյ Սքուբլինան քուէարկութեամբ ընդունեց բոլոր առաջարկութիւնները զորս ներկայացուց Կառավարութիւնը։ Կակնկալուի թէ Սքուբլինան պիտի փակուի այս շաբթու։

—Մր. Թիլտըն, երբեմն ընտրելի Միացեալ Նահանգաց նախագահութեան, մեռաւ օգոստ. 4ին։

ԱԶԴ

ԱՄԵՐԻԿԱՆ ՀՈՄ. ՎՍԲԺՍՐԱՆ
ԱՂԶԿԱՆՅ ՀԱՄԱՐ
ՅԻՍԿԻՒՏԱՐ Կ. ՊՈԼՍՈՅ

Այս վարժարանին դպրոցական տարին կը սկսի սեպ. 3/13ին չորեքշաբթի օրը։ Դաստիարակութիւնը կ'ըլլան Անգլիկէն, Գաղիկէն, Հայերէն, Յունարէն եւ Պուլկարերէն լեզուներով։ Ուրիշ մանրամասնութեանց համար պէտք է զիմել նամակաւ առ Միս Բաթրիկ։

Պայպըլ Հոուզ, Ամէրիկան խոն, Ֆինճանճըլար Եօզուչը, Կ. պոլսի

ԱՐԺԷԻ ԴՐԱՄՈՅ

Յուլիս 26/7, 1886			
Գնաւ. (կարոն վճըլ) 46 40 Բում. երկ. բաժին 35 75			
ԴՐԱՄ. Ժամ. լիւրան 100			
Մեծիտիւ	108 8	Բուսիոյ բուլ	90 22
Մեծիտիւ	99	Նաքուէն	87 35
Պէշիւ	102 25	Գրիմի	51 20
Ալթըլ	103	Անգլ. լիւր	140 7
Մանէթ թղթաւ 9 30			

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ա. ՅԱՅՈՐ ՊՅՅԱՅԱՆ
Ֆինճանճըլար Եօզուչը, Ամէրիկան խոն